

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Izdavač / Publisher:

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek
Centre for Peace, Nonviolence and Human Rights – Osijek

Županijska 7
HR – 31000 Osijek
Tel: ++ 385 (0)31 206 886
Fax: ++ 385 (0)31 206 889
www.centar-za-mir.hr

Za izdavača / For Publisher:

Branka Kaselj

Urednica / Editor:

Nikoleta Poljak

Oblikovanje i tisak:

Grafika, Osijek

Naklada:

500

Osijek, 2007.

Tisak izvještaja omogućila / Publishing of the report financed by
Charles Stewart Mott Fondacija
Charles Stewart Mott Foundation

CENTAR ZA MIR,
NENASILJE I
LJUDSKA PRAVA - OSIJEK

IZVJEŠTAJ 2005 - 2006

SADRŽAJ

5	Uvod
7	Ljudska prava
7	Pravna pomoć i savjetovanište
14	Suočavanje s prošlošću
14	Praćenje sudskih procesa
18	Zagovaranje za procese suočavanja s prošlošću
20	Kultura nenasilja
20	Medijacija
24	Gradnja mostova
28	Izgradnja zajednice
28	Volonteri u izgradnji mira i zajednice
33	Dijalogom prema budućnosti
33	Interkulturalnost i mladi
35	Razvoj civilnog društva
35	Razvoj volonterstva
36	Forum udruga
36	Zaklada lokalne zajednice
38	Suradnja
40	Istraživanje i izdavaštvo
41	Pružanje usluga
43	Financije

UVOD

Graditi mir u miru

Ususret 15. godišnjici rada *Centra za mir, nenasilje i ljudska prava*, koju ćemo obilježiti u svibnju 2007. godine, a 12 godina nakon što su ratni sukobi u našoj zemlji završili, razmišljamo o tome što za nas znači aktivno raditi na izgradnji mira.

Mirotvorstvo je jedna od najviših vrednota ustavnog poretka naše zemlje. Vrijednosti su ono što treba biti utkano u svaki segment našeg društvenog i političkog djelovanja: od najviših razina kreiranja zakona i javnih politika do svakodnevnog ophođenja s našim bližnjima. Zbog toga su mirotvorstvo i mir opredjeljenje koje trebamo živjeti i koje trebamo aktivno graditi i nadograđivati.

Svatko od nas gradi mir na svoj način: ako ste dobri prema sebi i prema drugima, ako volite, uvažavate, suosjećate, usrećujete, dijelite, ako se osmjehujete – budite sigurni da gradite mir.

Kažu da je u ljudskoj prirodi da tek kada nešto izgubimo shvatimo koliko nam je važno. Svatko tko je u svom životu i na vlastitoj koži doživio ratne sukobe zna cijeniti mir. Vjerujemo kako svi građani i građanke Osijeka, Slavonije i Baranje i cijele Hrvatske, ne uzimaju mir zdravo za gotovo. Jer, ne možemo ne cijeniti nešto što je dovelo do gubitka voljenih osoba, obiteljske razdvojenosti, izgubljene mladosti, trauma koje nosimo sa sobom... Većina sasvim običnih stvari, kao što su spavanje u vlastitom krevetu, odlazak u školu ili na posao, vožnja biciklom, u ratu nisu bile moguće bez izlaganja pogibelji. Danas, kada uživamo mir, osjećamo potrebu i dužnost graditi takvo društvo u kojem će svi građani i građanke naše države, sada i u godinama koje dolaze, moći u miru i bez straha raditi sasvim obične stvari koje čine naš svakodnevni život.

Znamo kako potpisivanje mirovnih sporazuma i prestanak ratnih razaranja ne mora nužno značiti i stvarni mir. Svako društvo koje izlazi iz rata je potreseno iz temelja i vrlo krhko. Zbog toga je rad na izgradnji mira nakon rata vrlo zahtjevan posao: demobilizacija, razoružanje, reintegracija bivših vojnika u društvo, uspostava stabilnih institucija koje jamče demokraciju i vladavinu prava, rješavanje pitanja ratnih zločina i grubih oblika kršenja ljudskih prava, socijalni i ekonomski oporavak poslijeratnih područja, psihosocijalna pomoć ljudima koji su u ratu doživjeli traume s kojima se ne mogu sami nositi... Osim što se radi o zahtjevnim i kompleksnim procesima, rad na svim ovim izazovima iziskuje i znatna financijska sredstva koje jedna država, koja izlazi iz rata, tek treba priskrbiti jačanjem vlastite ekonomije te uz pomoć stranih ulaganja. No, najvažnije od svega je opredjeljenje za izgradnju mira i politička volja da se na ovim izazovima radi.

Bitno je prepoznati kako odgovornost za izgradnju mira ne nose samo institucije jedne države, niti bi ijedna država mogla taj posao sama obaviti. U sklop procesa koji čine izgradnju mira trebaju se uključiti svi: obrazovne institucije, vjerske zajed-

nice, civilno društvo, poslovni sektor, lokalna samouprava itd. Posebnu ulogu u procesima izgradnje mira ima civilno društvo, između ostalog i stoga što je bliže građanima i njihovim potrebama nego bilo koji drugi segment društva te je često usmjereno na rad s najranjivijim skupinama građana na marginama društva, čiji se glas rijetko kada čuje. Civilno društvo ima još jednu veliku ulogu: biti posrednik suradnje različitih dionika u izgradnji mira.

Centar za mir već 15 godina provodi svoje aktivnosti odgovarajući na potrebe izgradnje mira u svojoj zajednici, na nacionalnoj i regionalnoj razini. Kako je to lijepo rečeno u jednoj molitvi; potrebno je mudrosti za prepoznavanje izazova na koje možemo utjecati i stvari koje možemo promijeniti, te hrabrosti da ih promijenimo.

Nadamo se da ćete, u dvogodišnjem izvještaju koji je pred vama, prepoznati dio izazova s kojima se susrećemo, mudrosti, hrabrosti i ljudske posvećenosti na putu našeg aktivnog rada na izgradnji mira.

LJUDSKA PRAVA

Pravna pomoć i savjetovanište

Od početka svoga rada Centar za mir svojim djelovanjem nastoji pridonijeti lakšem ostvarivanju građanskih i ljudskih prava te boljem pristupu pravdi građanima čija su prava ugrožena. U realizaciji ovoga cilja Centar za mir provodi različite aktivnosti. Pravna pomoć i savjetovanište, namijenjena osjetljivim skupinama građana na području Slavonije i Baranje, je aktivnost koju Centar za mir kontinuirano provodi od 1998. godine.

Pravna pomoć se sastoji od pružanja pravnih savjeta, pomoći u sastavljanju dopisa u ostvarivanju i zaštiti pojedinačnih prava građana, zastupanja na sudu¹ korisnicima kojima je potrebna takva vrsta pomoći. Pored toga pratimo primjenu zakona od strane nadležnih institucija. Ovo podrazumijeva analizu svakog pojedinačnog slučaja te intervencije kod nadležnih tijela u slučajevima povrede prava korisnika pravne pomoći.

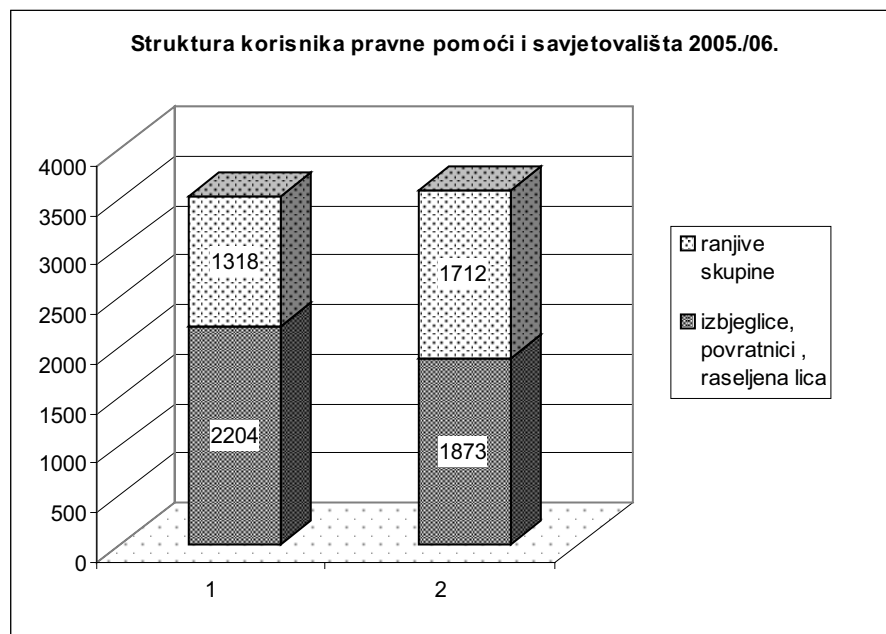
Do 2007. godine većinu naših korisnika činili su povratnici, izbjeglice, raseljene osobe s područja Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Rad ureda za pravnu pomoć i savjetovanje u najvećoj mjeri je bio usmjeren na ostvarivanje njihovih prava vezano za povratak i/ili integraciju u hrvatsko društvo. Pravna pomoć je, također, u značajnom broju, bila dostupna korisnicima iz skupine najugroženijih i najsiromašnijih dijelova društva.

Od ukupno 3522 korisnika pravne pomoći i savjetovaništa u 2005. godini, 2204 korisnika bile su osobe iz kategorije izbjeglica (923), raseljenih osoba (779) i povratnika (502), te 1318 korisnika iz kategorije siromašnih i ranjivih skupina.

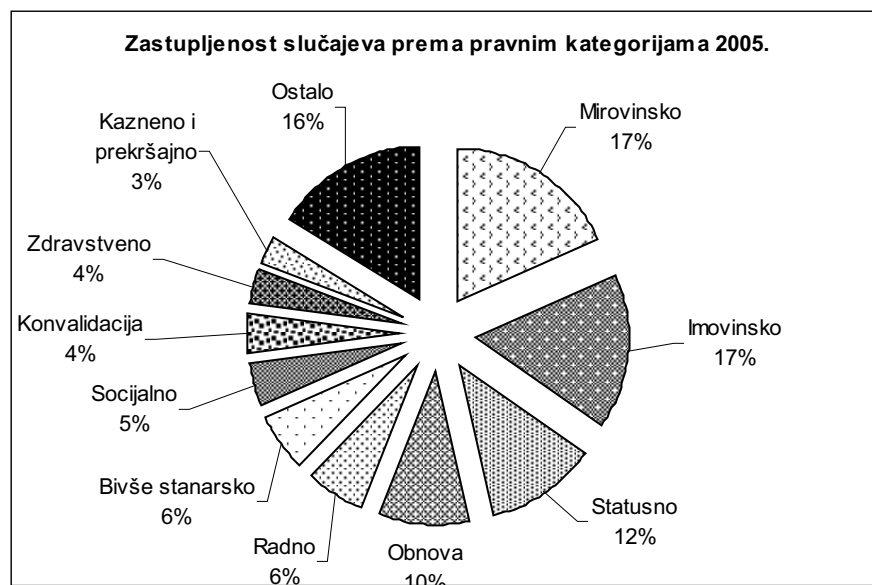
U 2006. godini smanjen je broj korisnika iz kategorije povratnika, raseljenih osoba i izbjeglica. Od ukupnog broja korisnika (3585), ovu kategoriju je činilo 1873, dok se broj korisnika iz statusa socijalno ugroženih povećao i iznosi 1712. Kategoriju socijalno ugroženih čine nezaposleni, korisnici prava iz sustava socijalne skrbi, umirovljenici s mirovinom manjom od 2.000,00 kn, žrtve obiteljskog nasilja i pripadnici manjina.

¹ Zastupanje na sudu obavljaju odvjetnici koji su se javili na naš pozivni natječaj u kojem su bili unaprijed definirani uvjeti i kriteriji odvjetničkih usluga. Pri izboru odvjetnika vodili smo računa o njihovoj stručnosti, te poznavanju problematike naših korisnika. Odvjetničke usluge smo osigurali za sve općinske i dva županijska suda u Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji.

GRAFIKON BR. 1

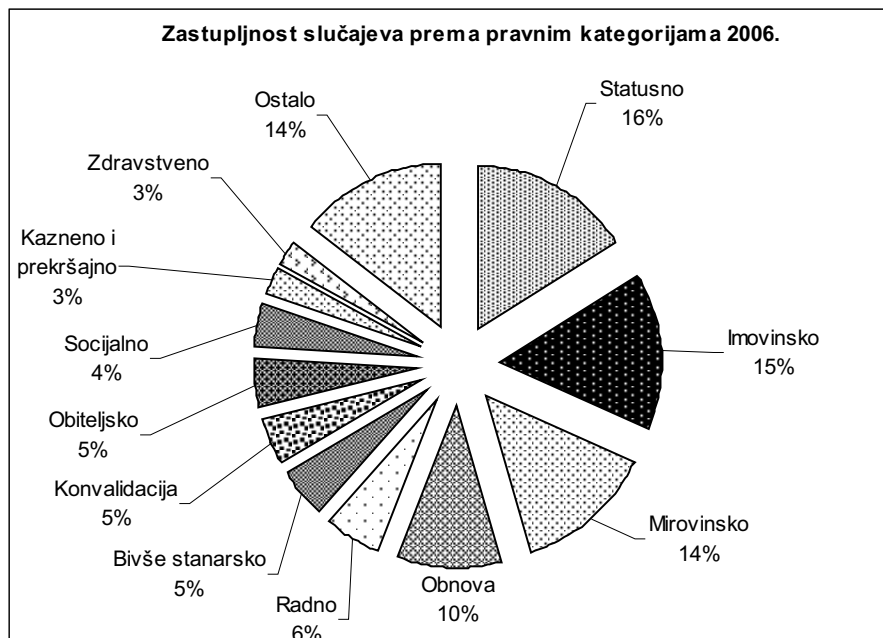

GRAFIKON BR. 2

Ukupan broj slučajeva u 2005. godini: 3544

GRAFIKON BR. 3

Ukupan broj slučajeva u 2006. godini: 3622

Rezultati postignuti kroz direktno pružanje pravne pomoći

U 2005. i 2006. kroz izravan rad s korisnicima realizirano je sljedeće:

- Zaprimljeno je i obrađeno 7166 slučajeva. Riješeno je ukupno 990 slučajeva. S obzirom na problem sporosti rješavanja predmeta („šutnja administracije“)² u hrvatskom pravosuđu i upravi tijekom 2006. godine primjećujemo mali porast broja riješenih slučajeva. U 2005. godini riješeno je 429 slučajeva, a u 2006. godini bilo je 561 riješen slučaj.
- Pruženo je 4424 pravna savjeta, što je uključivalo opće informacije o pravima i obvezama, početne pravne savjete i pravne savjete kao cjelovite upute o načinu i mogućnostima rješavanja pojedinog pravnog pitanja.
- Napisano je 3404 različitih dopisa i podnesaka (molbi, požurnica, pritužbi, tužbi, žalbi, prijedloga za ovrhu i ostalog).
- Zastupanje na sudu omogućeno je za 49 korisnika na općinskim sudovima u Osijeku, Belom Manastiru i Vukovaru, Županijskom sudu u Osijeku i Vukovaru, Vrhovnom sudu Republike Hrvatske i Ustavnom sudu Republike Hrvatske; 12 sudskih predmeta pravomoćno okončano; 8 pozitivno i 4 negativno.

² „šutnja administracije“ postoji u sljedećim slučajevima: kada u propisanim rokovima nisu poduzete nikakve radnje u postupku; kada je postupak do kraja proveden, ali nije doneseno rješenje; kada je rješenje u propisanom roku doneseno, a nije dostavljeno stranci. Sinonimi za ovaj pojam su i „šutnja organa“ ili „šutnja upravnog organa (tijela)“.

- Osim pravnih ureda u Osijeku, Belom Manastiru, Dalju i Negoslavicima, mobilni tim pravnikâ kontinuirano je posjećivao stare, nemoćne i slabije pokretne osobe kojima je potrebna pravna pomoć u Nijemcima, Srijemskim Lazama, Otoku, Privlaci, Vukovaru, Borovu, Vinkovcima, Erdutu, Bijelom Brdu, Dalju, Branjinom Vrhâ te u Osijeku u Domu Sv. Helena.
- Pružena je pomoć u pribavljanju osnovnih osobnih dokumenata te materijalna pomoć za pokriće troškova ovjera, prijevoda, pristojbi i slično za 97 korisnika u Republici Hrvatskoj.
- Za 120 korisnika u statusu izbjeglice, raseljene osobe, povratnici i stranci ishođeni su osobni dokumenti u suradnji s udrugama iz Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine i obrnuto.
- Nakon višegodišnjeg čekanja, raseljenim osobama s privremenim boravkom u Negoslavicima završena je obnova 5 obiteljskih kuća u Ceranjima Gornjim, Općina Obrovac, što je osnovni preduvjet na njihov povratak.
- U kolektivnom centru „Naselje prijateljstva” u Čepinu: 6 izbjeglica iz Bosne i Hercegovine (BiH) ostvarilo je pravo na obnovu; 15 izbjeglica pravo na mirovinu ili na isplatu zaostataka mirovine; 10 izbjeglica dobilo je rješenje o povratu imovine u privatnom vlasništvu; nakon dugogodišnje procedure izbjeglici H.C. iz Banja Luke vraćen je stan; zabilježeno 24 organizirana povratka u Bosnu i Hercegovinu.
- Zabilježen je povratak 7 obitelji s djecom u širu okolinu Osijeka.
- Dobro i ciljano informiranje rezultiralo je relativno velikim brojem prijava za program stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava iz grada Osijeka (675) i Vinkovaca (106) (uže područje Osijeka i Vinkovaca je područje izvan posebne državne skrbi). Do kraja roka za podnošenje zahtjeva (rujan, 2005.) na području Republike Hrvatske podneseno je ukupno 4425 zahtjeva. Do konca 2006. g., prema našim podacima, 13 obitelji u gradu Osijeku preuzelo je stanove u državnom vlasništvu. Međutim, još uvijek čekaju na zaključenje ugovora o najmu stana.

Osigurano je sustavno i kontinuirano pružanje potpore građanima u ostvarivanju njihovih prava.

- Pravnu pomoć smo učinili dostupnom građanima sa šireg područja Osijeka, Belog Manastira, Đakova, Našica, Vukovara, Negoslavaca, Vinkovaca i Županje.
- Kada je u pitanju povratak izbjeglica u županije Osječko-baranjsku i Vukovarsko-srijemsku, u zadnje dvije godine službeno je evidentirano 137 povratâ. Zabilježen je 31 povratak interno raseljenih osoba srpske nacionalnosti koje su bile privremeno smještene na područje Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije (područje bivše uprave UNTAES; danas PPDS) u svoja prijeratna prebivališta u ostalim dijelovima Hrvatske

(zapadna Slavonija, Knin, Obrovac i sl.). Iz Kolektivnog centra u Čepinu tijekom zadnje dvije godine zabilježeno je 24 organizirana povratka izbjeglica iz BiH u BiH.

- Nakon što je Vlada Republike Hrvatske još u lipnju 2003. godine donijela Zaključak o stambenom zbrinjavanju, tek je početkom 2006. godine na području grada Osijeka započelo stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskih prava.

Poboljšana je komunikacije s državnim ustanovama

- Našim kontinuiranim upućivanjem pritužbi i požurnica, djelomično smo pridonijeli poboljšanju kvalitete rada Uprave za obnovu obiteljskih kuća Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka (odgovara na naše požurnice sukladno članku 296. ZUP-a). Uprava je uputila dopis nižestupanjskim tijelima kojim iste obvezuje da svoje očitovanje o stanju u predmetu dostave u roku od 8 dana i na adresu Centra za mir što su ova tijela poštovala. Može se očekivati da će navedeno postupanje dovesti do ubrzanja rješavanja predmeta.
- Unaprijeđena je komunikacija s Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Središnjom službom u Zagrebu koja uredno informira o radnjama koje su poduzeli vezano za slučajeve naših korisnika.
- Također unaprijeđena je komunikacija s Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Središnjom službom u Zagrebu koja uredno informira o radnjama koje su poduzeli vezano za slučajeve naših korisnika.
- Unaprijeđen je i rad predsjednika Upravnog suda Republike Hrvatske što nam na sve požurnice, upućene Upravnom sudu radi ubrzanja postupka, u vrlo kratkom roku dostavlja odgovor. Zabilježili smo da je predsjednik Upravnog suda po hitnom postupku dodijelio u rad tri predmeta naših stranaka iz 2001. godine koji do 2006. godine još uvijek nisu bili riješeni.
- Unaprijeđena je suradnja s Policijskom upravom Osječko-baranjskom. Centar za mir često predstavlja posrednika između korisnika pravne pomoći i predstavnika vlasti/službenika policije. Korisnici pravne pomoći ukazuju više povjerenja pravnicima Centra za mir te im se stoga vrlo često obraćaju u tumačenju dobivenih rješenja. S druge strane, policija također često u Centru za mir prepoznaje pomoć u rješavanju problema s kojima se suočavaju. Primjerice u predmetu prisilnog izгона obitelji M. policija je pozvala Centar za mir da prati postupanje policije u predmetu prisilnog izгона. U konkretnom slučaju obitelj M. je dobrovoljno i samostalno napustila teritorij Republike Hrvatske. Poziv policije da pratimo njihovo postupanje ukazuje da je povećana njihova svijest o odgovornosti i ulozi koju imaju u društvu, te potrebi nadzora njihova rada i informiranja javnosti o tome.

Problem: Nedovoljno jasni kriteriji po kojima Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice formira liste prioriteta za stambeno zbrinjavanje izvan PPDS-a, a posebno nepostojanje pravne prakse o daljnjem tijeku postupka predstavlja prepreku da zainteresirani korisnici dobiju cjelovit, istinit i pravno utemeljen savjet.

Problem: Pučki pravobranitelj u svom izvješću za 2006. godinu navodi da bi Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice i Uprava za obnovu obiteljskih kuća Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka mogli biti prepreka bržem učlanjenju Hrvatske u EU zbog velikog broja pritužbi (pri tijelima državne uprave stoji neriješeno 14000 žalbi).

Problem „šutnje administracije“ još uvijek postoji. Već duži niz godina kao najčešće kršenje ljudskih prava ističemo problem nepoštivanje odredaba Zakona o općem upravnom postupku o rokovima za donošenje rješenja u prvostupanjskom i drugostupanjskom postupku, te dugotrajnost upravnih sporova. Kršenje navedenih odredbi ZUP-a naročito je učestalo u području mirovinsko-invalidskog osiguranja i obnove u drugostupanjskom rješavanju.

U postupku izvršenja presuda upravnog suda zabilježili smo kršenje odredbi o roku za donošenje novog rješenja, a naročito kršenje načela obveznosti presuda.

U praksi se događa da upravni organi donose istovjetno rješenje koje je poništeno presudom Upravnog suda, ali uz drugačije obrazloženje. To na praktičnoj razini znači da se postupak odugovlači na daljnjih 4-5 godina.

³ „Mape puta“ ili „Putokazi“ predstavljaju nacionalni plan rješavanja pitanja izbjeglica, prognanika i raseljenih lica na području RH. Na inicijativu UNHCR-a, OSCE-a, Delegacije Europske komisije, Ministarstva BiH, SR i HR potpisale su deklaraciju koja sadrži razvoj nacionalnih Mapa puta. Nacionalne Mape puta postaju osnova za razvoj regionalne sheme koja uključuje i povezuje sve nacionalne programe rješavanju problema izbjeglica, prognanika i raseljenih lica.

Nastavljena je suradnja s udrugama

- Kroz Otvoren forum udruga s područja Republike Hrvatske naročito u formuliranju primjedbi na nacrt prijedloga Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, te u kreiranju preporuka za nacionalne Mape puta³.
- Kao članica Koalicije za promociju i zaštitu ljudskih prava (više o postignućima u poglavlju Suradnja na str. 38)
- S Humanitarno-pravnom kancelarijom iz Podgorice potpisali smo Memorandum o suradnji na pitanjima izbjeglica i povratnika s područja bivše Jugoslavije.

U narednom razdoblju planiramo nastaviti razvijati prekograničnu suradnju s organizacijama koje se bave promocijom i zaštitom prava izbjeglica, povratnika i raseljenih osoba u BiH, Srbiji i Crnoj Gori na način da ćemo organizirati periodične zajedničke sastanke na kojima bismo razmijenili informacije, iskustva iz prakse i razmatrali pitanja u vezi povratka i lokalne integracije (npr. s organizacijom Vaša prava BiH, Humanitarna pravna kancelarija Podgorica Crna Gora, SDF Beograd Srbija i SDF Zagreb Hrvatska).

Primjer iz prakse: opis slučaja D.S.

„D O M O V N I C A“

„Daljnje polemiziranje u ovom predmetu nema svrhe, te se stranci predlaže ukoliko još nije preuzela rješenje, da rješenje o primitku u hrvatsko državljanstvo preuzme kako bi se upravni postupak okončao.“⁴

„D.S. nije hrvatski državljanin. Narečeni će postati hrvatskim državljaninom tek danom uručenja rješenja ovog Ministarstva. Naravno da je uručenje navedenog rješenja vezano uz plaćanje upravne pristojbe propisane Zakonom o upravnim pristojbama u iznosu od 1.500,00 kuna.“⁵

Problem D.S. nastaje sredinom 2004. godine, kada podnosi zahtjev za izdavanje putovnice, jer mu je stara istekla. Prilaže sve potrebne dokumente, ali tada mu se saopćava da njegova domovnica ne važi, da mu je pogrešno izdana 1997. godine. D.S. je rođen u Republici Hrvatskoj i roditelj su mu hrvatski državljani. Tijekom mirne reintegracije D.S. je izdana domovnica. Domovnica je javna isprava kojom se dokazuje hrvatsko državljanstvo (članak 28. Zakona o hrvatskom državljanstvu).

„Revizija državljanstva kao pravni institut u odnosu na državljanstvo ne postoji“⁶

Kao pravno neuk, D.S. pristaje na nagovor službenika u Odjelu za državljanstva PU podnijeti zahtjev za primitak u hrvatsko državljanstvo. Vrlo brzo, što nije uobičajeno, dobiva poziv radi preuzimanja rješenja o primitku u hrvatsko državljanstvo i plaćanja upravne pristojbe u iznosu od 1.500,00 kuna. U tom trenutku D.S. je zatražio pravnu pomoć u Projektu pravna pomoć i savjetovališta. Od tada traje prepiska između Projekta i Ministarstva unutarnjih poslova, Središnjeg državnog ureda za upravu Odjela za građanska stanja, a pučki pravobranitelj RH na naš se upit, još nije očitovao. Na pitanje kako je moguće, nekoga tko je hrvatski državljanin, što dokazuje domovnicom, tražiti podnošenje zahtjeva za primitak u hrvatsko državljanstvo, odgovor nismo dobili. Pa ne može se jednostavno reći: „Vaša domovnica ne važi, domovnica vam je pogrešno izdana“.. Gdje je tu pravna sigurnost? Sam MUP RH u svom odgovoru potvrđuje da revizija državljanstva ne postoji. Na pitanje kako je D.S. kao „strani državljanin“ mogao biti unovačen i biti poslan na odsluženje vojnog roka, a koji je D.S. i odslužio 2002./2003. godine, nismo dobili odgovor. D.S. do danas nije preuzeo rješenje o primitku u hrvatsko državljanstvo.

Čeka se odgovor pučkog pravobranitelja Republike Hrvatske.

Epilog: Pučki pravobranitelj u svom odgovoru od 30. 06. 2006. godine navodi da nije bilo uvjeta za izdavanje domovnice, ali ni on ne odgovara na pitanje kako je državljanin Bosne i Hercegovine mogao biti unovačen. Zatražio je od Policijske uprave osječko-baranjske ispitivanje odgovornosti službene osobe koja je izdala i ovjerila domovnicu.

D.S. prije pristiglog odgovora zbog osobnih potreba plaća pristojbu za rješenje o primitku u hrvatsko državljanstvo i dobiva novu domovnicu.

⁴ Ministarstvo unutarnjih poslova, pomoćnik ministra, iz dopisa od 10. 04. 2006. godine

⁵ Ministarstvo unutarnjih poslova, pomoćnik ministra, iz dopisa od 27. 05. 2005. godine

⁶ Ministarstvo unutarnjih poslova, pomoćnik ministra, iz dopisa od 27. 05. 2005. godine

Suočavanje s prošlošću

Praćenje sudskih procesa za ratne zločine

Praćenje suđenja za ratne zločine, Centar za mir provodi od 2004. godine. Svrha praćenja suđenja za ratne zločine od strane organizacija za zaštitu ljudskih prava je dvojak: 1. doprinos unaprjeđivanju pravosudne prakse; 2. jačanje povjerenja u lokalne sudove. Oba navedena aspekta su važna za učinkovitiji doprinos postizanju pravde za žrtve zločina i jačanju vladavine prava.

U timovima za praćenje sudskih procesa radilo je devet pravnika iz pet partnerskih organizacija: Altruist centar Split, Documenta, Građanski odbor za ljudska prava, Hrvatski helsinški odbor, te Centra za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek.

Regionalni projekt praćenja suđenja za ratne zločine, Centar za mir provodi zajedno s Fondom za humanitarno pravo iz Beograda i Istraživačko-dokumentacionim centrom iz Sarajeva.

U 2005. godini, koristeći jedinstvenu metodologiju praćenja i izvještavanja, timovi za praćenje bili su prisutni na 13 suđenja za ratne zločine, a u 2006. godine na 18 suđenja od ukupno 23 sudska postupka za ratne zločine vođenih pri 9 županijskih sudova na području RH. (*Vidi Tablicu br. 1 na str. 16: Pregled sudskih procesa za ratne zločine 2005./2006.*)

U sklopu regionalnog projekta, u 2005. i 2006. godini, pratili smo sljedeća suđenja: ratni zločin protiv ratnih zarobljenika na Ovčari i ratni zločin protiv civila u Zvorniku – sud u Beogradu; zločin nad obitelji svećenika Matanovića - sud u Banja Luci; zločin u Foči – sud u Sarajevu.

U 2005. i 2006. godini ukupno smo bili na 196 ročišta, te napisali isto toliko izvještaja. Za svaki postupak, za kojeg je donesena prvostupanjska presuda, izrađena je završna analiza.

Projekt je predstavljen 21 županijskom sudu u Republici Hrvatskoj, Državnom odvjetništvu, Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, te je uspostavljena redovita komunikacija radi informiranja o ročištima, dostupnosti dokumentacije i najava monitora/ica. Održana je regionalna prezentacija suradnje na aktivnostima praćenja suđenja za ratne zločine u Medija centru u Beogradu, te na Forumu NVO-a u Zagrebu.

Nalazi s praćenja suđenja za ratne zločine na županijskim sudovima Republike Hrvatske su predstavljeni stručnoj i zainteresiranoj javnosti na okruglom stolu koji je održan u Centru za ljudska prava u Zagrebu, na press konferencijama te u obliku tiskanih izvještaja (*Praćenje suđenja za ratne zločine, Izvještaj za 2005. i Praćenje suđenja za ratne zločine, Izvještaj za 2006.*) Svi izvještaji, kao i svi materijali sa suđenja, nalaze se na web stranici Centra za mir⁷. Web stranice Centra za mir ima mjesečno u prosjeku 4 500 posjeta.

⁷ <http://www.centar-za-mir.hr/sudenje.php>

Važno je napomenuti da izvještaje i nalaze sa suđenja redovito prate sljedeće međunarodne i domaće organizacije i institucije u Republici Hrvatskoj: Delegacija Europske komisije, predstavnici ambasada u Republici Hrvatskoj, predstavnici Državnog odvjetništva, Visoki komesarijat ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR-a), Organizacija za sigurnost i suradnju u Europi (OSCE) i Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY), predstavnici Ureda za udruge i tridesetak organizacija civilnoga društva iz cijele Republike Hrvatske.

Unapređenje prakse suđenja za ratne zločine je vidljivo u sljedećem:

1. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske je nastavilo: jačati regionalnu/međunarodnu suradnju u procesuiranju ratnih zločina; inzistirati na politici prekidanja prakse suđenja u odsutnosti; otvarati istrage za zločine počinjene nad etnički nehrvatskim stanovništvom i o odgovornima po zapovjednoj odgovornosti; s trendom postupnog otvaranja prema javnosti većom dostupnošću informacija.
2. U prvostupanjskim suđenjima pred županijskim sudovima tijekom 2006. godine: nisu zabilježene bitne povrede odredaba Zakona o kaznenom postupku; nisu zabilježeni incidenti na sudskim hodnicima, niti ometanje rada vijeća za ratne zločine, ili sudionika kaznenog postupka od strane prisutne publike; korektno je završeno nekoliko ponovljenih postupaka; započela suradnja pravosuđa i policije Republici Hrvatskoj, Srbije i Bosne i Hercegovine radi dovođenja svjedoka.

Manjkavosti u suđenju za ratne zločine u Republici Hrvatskoj većinom su rezultat, a neke i ponavljanje, prethodnih loših pravosudnih praksi. Ukazuju na nevoljkost, neučinkovitost i/ili pristranost u procesuiranju ratnih zločina. Ključne manjkavosti su: suđenja u odsutnosti optuženih; nedovoljno precizirane optužnice; ponavljanje postupaka; neujednačena praksa određivanja pritvora; nedostatna potpora svjedocima i žrtvama.

TABLICA 1: PREGLED SUDSKIH PROCESA ZA RATNE ZLOČINE 2005./2006.

SUD	SLUČAJ	KAZNENO DJELO	GODINA
Županijski sud u Osijeku	„Zločin u Ernestinovu“(2005.) „Zločin u Branjinom vrhu“(2005.) „Zločin u Branjini“(2005.) „Zločin u Belom Manastiru i drugim mjestima Baranje“ (2006.) „Zločin u Čepinu“ (2006.) „Zločin u Paulin Dvoru“ (2006.) „Zločin u Dalju“	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2005.
Županijski sud u Vukovaru	„Zločin u Borovom selu“ (2005.) „Zločin u Mikluševcima“ (2005.-06.) „Zločin u Lovasu“ (2005./06.) „Zločin u Berku“(2006.) „Zločin u Veleprometu“ (2006.) „Zločin u Borovo – Commerce“ (2006.)	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva Genocid Genocid / Ratni zločin protiv civilnog stanovništva Ratni zločin protiv civilnog stanovništva Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2005.
Županijski sud u Zadru	„Zločin u Kruševu kod Obrovca“(2005)	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2005.
Županijski sud u Karlovcu	„Zločin u logoru Frkašić (2005.) „Zločin na Koranskom mostu“ (2005./06.)	Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja	2005.
Županijski sud u Zagrebu	„Zločin u Trnovu i Podunavlju“(2005.)	Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	2005.

Županijski sud u Varaždinu	„Zločin u Bjelovaru“ (2005.)	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva/ ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	2005.
Županijski sud u Bjelovaru	„Zločin u Virovitici“ (2005./06.)	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2005. / 2006.
Županijski sud u Splitu	„Zločin u Lori“	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2005. / 2006.
Županijski sud u Zadru	„Zločin u Raševiću“ (2006.) „Zločin u Korlatu“ (2006.)	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2006.
Županijski sud u Rijeci	„Zločin u Lovincu“	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2006.
Županijski sud u Šibeniku	„Zločin na koridoru, u Potkonju, Vrpolju i Kninu“	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2006.
Županijski sud u Sisku	„Zločin u Petrinji“	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2006.
Županijski sud u Sisku	„Zločin na brdu Pogledić kod Gline“	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva	2006.
Sud u Banja Luci	„Zločin nad obitelji svećenika Matanovića“	Ratni zločin protiv civila	2004./05.
Sud u Sarajevu	„Zločin u Foči“	Ratni zločin protiv civila	2004./05.
Sud u Beogradu	„Zločin na Ovčari“	Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	2005./06.
Sud u Beogradu	„Zločin u Zvorniku“	Ratni zločin protiv civila	2006.

Zagovaranje za procese suočavanja s prošlošću

- U okviru promocije dokumentarnog serijala predstavili smo dokumentarni film „Lora“ uz gostovanje autora Nenada Puhovskog; „Ratno Sarajevo“ te dokumentarni film „Pretty Dyana“ (Osijek).
- Organizirali smo sljedeće tribine i okrugle stolove: „Suđenje za zločin na Ovčari“ uz goste iz Beograda, Sarajeva, Zagreba i Vukovara; „Imam petlju“ uz gostovanje autorice Svetlane Broz (tribina održana u Karlovcu); „Monitoring sudskih procesa“ za studente Pravnog fakulteta u Zagrebu i Pravnog fakulteta u Osijeku; „Političko nasilje i pritisci na javne medije“ kao reakcija na učestale prijetnje novinarima i njihovo smjenjivanje zbog iznošenja javno neprihvatljivih informacija; „Ratni veterani u vremenu nakon rata“ na kojoj se polemiziralo o pozicijama veterana u hrvatskom društvu danas, te uzrocima i modelima njihovog aktivnog uključivanja u društvo nakon rata; te okrugli stol na temu dijaloga nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima i veteranskih udruga u prostorijama zagrebačke HVIDR-e.
- S Centrom za nenasilnu akciju iz Beograda organizirali smo promociju knjige „Ne može meni biti dobro, ako je mom susjedu loše!“ objavljena u izdanju beogradskog Centra za nenasilnu akciju. Knjiga je vrlo uspješan primjer usmene povijesti koja obrađuje temu rata na svim područjima bivše države, uključujući i ona koja nisu izravno bila u područjima ratnog djelovanja, ali na koje je rat također ostavio posljedice.
- Izdana su dva specijalna izdanja časopisa Kulture mira:
 1. „Suočavanje s prošlošću“ tiskan na hrvatskom i engleskom jeziku u 1.600 primjeraka (2005.)
 2. „Suđenja za ratne zločine“ tiskan na hrvatskom jeziku u 700 primjeraka (2006.)Oba izdanja prezentirana su javnosti te distribuirani nacionalno i regionalno.
- Organizirali smo stručni seminar „Nove taktike u ljudskim pravima: Alati za aktiviste/ice“. Seminar je organiziran u suradnji s Centrom za ljudska prava Zagreb.
- Sudjelovali smo u sljedećim medijskim prezentacijama: prezentacija regionalne suradnje na suočavanju s prošlošću i praćenju suđenja (Medija centar Beograd); prezentacija praćenja suđenja za ratne zločine u emisiji TV Bijeljina (Republika Srpska); o suđenju za zločin na Ovčar sudjelovali u jednosatnoj emisiji „Cenzura“ TV Split; Kultura u procesima suočavanja s prošlošću, intervju za kulturni program Hrvatskog radija II; Suočavanje s prošlošću, intervju za radio 101; prilog o povredama humanitarnoga prava od strane Vojno-stambene komisije za film Dosje Osijek, za B 92, Beograd; prilog o procesima suočavanja s prošlošću za TV MREŽA iz Beograda.

- Uključili smo se u javnu raspravu vezanu uz nerazjašnjena ubojstva u Osijeku 1991. Povodom toga smo organizirali konferencije za tisak i izdali 3 izjave. Preneseno na glavnim radio vijestima i Dnevniku.
- U Zagrebu i Osijeku održane su promocije izdanja „Praćenje suđenja za ratne zločine u Republici Hrvatskoj za 2005. i 2006. godinu - ključni nalazi i preporuke“.
- U nacionalne i regionalne preporuke za Globalni plan djelovanja za sprečavanje oružanih sukoba (vidi www.gppac.org) ugrađene su preporuke organizacija civilnoga društva koje djeluje na području suočavanja s prošlošću (među njima i preporuke CZM-a) te pokrenuta inicijativa za Rezoluciju UN-a „Trauma-oporavak i pomirenje“.

KULTURA NENASILJA

Kultura nenasilja uključuje vrijednosti koje određuju način na koji se ljudi odnose jedni prema drugima, bilo da je riječ o pojedincima ili grupama. Temelj nenasilja je odnos ravnopravnog dostojanstva u kojem se ljudi ponašaju jedni prema drugima s poštovanjem. Društvo, zasnovano na ravnopravnom dostojanstvu, društvo je koje njeguje nenasilje.

Nenasilje ne znači samo zaustavljanje i odsutnost nasilja, nego i proaktivno djelovanje prema nenasilju. Znači transformaciju sukoba na način da nastojimo dogovorno riješiti problem. Podrazumijeva osobnu i društvenu odgovornost – odgovornost za vlastiti život, ali istovremeno uvažavanje i brigu za potrebe drugih i zajednice. Sukob u nenasilju postaje prilika za: osobni razvoj i razvoj odnosa; prepoznavanje vlastitih potreba i uvažavanje potreba drugih; otvaranje dijaloga i razmjenu informacija, znanja i ideja; razvijanje kreativnosti i inovativnosti u traženju različitih načina na koji zadovoljavamo svoje potrebe, vodeći računa o potrebama drugih.

Učiti o nenasilju i živjeti u skladu s vrijednostima nenasilja podrazumijeva rad na sebi i osobnu promjenu. Upoznajući sebe, svoje potrebe i emocije bolje ćemo razumjeti druge, lakše ćemo u sebi pronaći razumijevanje, suosjećanje i uvažavanje potreba drugih. *Aktivno nenasilje* traži stalno propitivanje vlastitih stavova, mišljenja, postupaka u odnosu na konkretne osobe i situacije u kojima se nalazimo. Stoga, kao što je Gandhi rekao: „*Nema puta do nenasilja, nenasilje jest put*“.

Promocija i afirmacija kulture nenasilja i dijaloga jedna je od temeljnih okosnica rada Centra za mir već dugi niz godina. Tijekom 2005.-2006. godine aktivno smo radili na: afirmaciji medijacije kao načina rješavanja sukoba mirnim putem; edukaciji o nenasilju za pripadnike različitih crkava i vjerskih zajednica.

Medijacija

Medijacija je jedan od načina nenasilnog rješavanja sukoba uz pomoć treće neutralne strane.

Nenasilno rješavanje sukoba počiva na uvažavanju i razumijevanju, a ne na napadima, optuživanju i upotrebi sile druge strane. Počiva na dijalogu i na zajedničkom traženju rješenja koje će zadovoljiti sve strane u sukobu. U nenasilnom rješavanju ne polazimo od toga „tko je u pravu, a tko je u krivu“, nego od toga da je moguće pronaći rješenje koje će zadovoljiti potrebe i interese obje strane (bez obzira koliko slične ili različite bile), a da se pritom međusobno ne narušavaju/isključuju.

Ponekad se svi nađemo u situaciji da ne vidimo rješenje problema i potrebna nam je pomoć da iskažemo što mislimo, na koji način vidimo problem te da smirimo emocije i staloženo razgovaramo. Kada sukob eskalira, emocije su najčešće burne pa nam otežavaju komunikaciju i jasno sagledavanje problema. U takvim situacijama kada je stranama u sukobu potrebna pomoć, medijacija je jedna od tehnika koju je moguće primijeniti kako bi lakše i brže pronašli zadovoljavajuće rješenje.

Nenasilje je...

- uvažavanje različitosti
- slušanje drugoga
- suosjećanje
- dijalog i suradnja
- ne izbjegavanje, nego rješavanje sukoba mirnim putem
- stil života

...

Medijacija se provodi uz pomoć medijatora koji stranama u sukobu omogućava razgovor uz međusobno uvažavanje, slušanje i suosjećanje. Medijator pomaže stranama u sukobu u prepoznavanju i razumijevanju vlastitih potreba i osjećaja te različitih aspekata problema s kojima se suočavaju, što je istovremeno dobar put traženja zajedničkog rješenja. Medijatori pomažu stranama da preusmjere fokus s druge osobe na problem i njegovo rješavanje, te pomažu stranama da osmisle i odaberu rješenje s kojim su zadovoljne. Tako se moć vraća stranama u sukobu, a time i odgovornost za vlastite odluke i život. Rješenja postignuta medijacijom su trajnija i održivija jer su ih odabrale same strane u sukobu, koje najbolje znaju što im treba i kako to mogu i žele postići.

Kako smo djelovali

Proces razvoja i afirmacije medijacije na području Slavonije i Baranje usmjerili smo u nekoliko pravaca: senzibilizacija javnosti za nenasilno rješavanje sukoba; osnaživanje građana, djece i mladih za odgovorno i kreativno rješavanje sukoba; otvaranje medijacijskih centara u kojima građani mogu dobiti pomoć pri rješavanju sukoba; podržavanje procesa povezivanja udruga i institucija koje se bave medijacijom s ciljem razmjene informacija, dobrih praksi i poticanja razvoja strategija na nacionalnoj razini.

Stoga smo u provedbi aktivnosti usmjerenih na razvoj medijacije krenuli upravo od pripremanja medijatora za ovaj proces.

Educirali smo

- U zajednicama Osijek, Vukovar i Beli Manastir educirano je 55 građana-medijatora, 34 kontakt policajaca, 12 sudaca te 10 socijalnih radnika Centra za socijalnu skrb iz Vukovara (ukupno je održano 44 dana treninga). Nakon osnovne edukacije u trajanju od 12 dana svim sudionicima je omogućeno dalje poboljšanje vještina medijacije kroz superviziju, grupne vježbe i peer sastanke u cilju razmjene iskustava.

Otvorili smo dva medijacijska centra

- U siječnju 2006. godine otvorena su dva medijacijska centra, u Belom Manastiru i Osijeku u kojima medijatori od tada pružaju građanima uslugu medijacije, tj. posreduju u sukobima. Od otvaranja do danas, broj medijacijskih slučajeva je stalno u porastu, posebno u Belom Manastiru. Zaprimito je 35 zahtjeva za medijaciju. Od ukupnog broja slučajeva, 6 slučajeva završilo je formalnim dogovorom i sporazumom, 13 slučajeva je u tijeku, a najmanje 15 slučajeva nije bilo pogodno za medijaciju te su upućeni na druge adrese.

Tijekom provedbe projekta s policijom je ostvarena suradnja u još jednom području. Policijska uprava osječko-baranjska pozvala je trenere Centra za mir da sudjeluju u redovitom usavršavanju policajaca koji rade na području Osječko-baranjske županije. Teme za koje su policajci pokazali posebno zanimanje su komunikacija i ophođenje sa stresom. Provedene su tri radionice (ukupno 6 sati) s tri grupe policajaca. Policajci su pokazali visoku motiviranost za sudjelovanje u ovakvim radionicama.

Pridonijeli smo uvođenju medijacije u hrvatske sudove

- U program edukacije o medijaciji se uključilo 5 sudova: Općinski i Trgovački sud u Osijeku, te općinski sudovi u Belom Manastiru, Valpovu i Đakovu (ukupno 12 sudaca i sutkinja).
- Nakon sudjelovanja u treningu o medijaciji, radili su na izradi nacрта procedura i obrazaca koje je potrebno uspostaviti unutar sudova kako bi se slučajevi mogli početi upućivati na medijaciju bilo unutar ili izvan suda.
- Općinski sud Beli Manastir je odabrao model upućivanja sporova u Medijacijski centar Beli Manastir i Osijek, dogovorio procedure i postavio povjerenicu za medijaciju u svom sudu; Trgovački sud u Osijeku stranama zainteresiranim za medijaciju daje informaciju o svim mjestima na kojima se medijacija može dobiti u Osijeku, te strane sami odabiru kome će se javiti. Općinski sud Osijek se odlučio priključiti pilot projektu Ministarstva pravosuđa, te je nakon edukacije odabranih sutkinja/daca i sudskih savjetnica/ka pokrenuo uslugu mirenja u vlastitom sudu.

Unaprijedili smo suradnju s policijom, Centrom za socijalnu skrb i udrugama

- Unaprijeđena je ranije otvorena suradnja s policijskim upravama u Osijeku, Belom, Manastiru i Đakovu, odakle se upućuju slučajevi za medijaciju (ukupno upućeno 13 slučajeva).
- Uspostavljena je vrlo dobra suradnja s udrugama koje se bave medijacijom na području Hrvatske. Na studijskom putovanju u Norveškoj i Finskoj, predstavnici različitih institucija i udruga iz Republike Hrvatske imali su priliku bolje se upoznati, što je u konačnici rezultiralo planovima za suradnju. Razvijen je koncept zajedničkog zagovaranja za uvođenje medijacije u škole. U planu je da se ovaj koncept predstavi Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.
- Nakon sudjelovanja u edukaciji, socijalni radnici Centra za socijalnu skrb iz Vukovara (CSS Vu) prepoznali su vrijednost medijacije i spremni su primjenjivati je u svom svakodnevnom radu sa strankama. U suradnji s CSS VU razvijen je projekt usmjeren daljem jačanju kapaciteta socijalnih radnika za primjenu medijacije.

Upoznali smo građane s medijacijom

- Za većinu građana je medijacija nov način rješavanja sukoba i zbog toga smo posebnu pažnju posvetili promociji medijacije kako bi se smanjile predrasude i strahovi od ovog novog načina rješavanja sukoba: na radiju je tijekom tjedna u kojem smo obilježavali Svjetski dan mira redovito emitiran „audio spot“ o medijaciji; snimili smo film o medijaciji; distribuirano je oko 230 plakata; oko 2850 letaka; objavljeno je nekoliko članaka o medijaciji u novinama; u novinama su objavljivane najave događanja i prezentacija vezanih uz medijaciju; održano je 9 prezentacija o medijaciji

za građane, škole i institucije; „Fade in“ je za HRT snimio film o projektu medijacije koji smo provodili u 2005. godini. Film je emitiran u emisiji Život uživo; medijacija je prezentirana tijekom jednosatne emisije o medijaciji na Radiju Vukovar, te u dvije radio emisije na radijima Radio Baranja i Banska Kosa u Belom Manastiru.

Provodimo vršnjačku medijaciju u školama

- Nakon dvije godine (zbog nedostatka sredstava) ponovno pokrećemo uvođenje vršnjačke medijacije u dvije osnovne škole u Osijeku (u jednoj od izabranih škola Klub za vršnjačku medijaciju djeluje već tri godine, te u toj školi želimo obrazovati novu generaciju djece, a u drugoj školi će vršnjačka medijacija biti uvedena po prvi put).

Zašto medijacija

Centar za mir od samog osnivanja (1992) radi na promociji kulture nenasilja i dijaloga, a djelovanje u tom smjeru neizostavno uključuje jačanje sposobnosti zajednice za upravljanje sukobima. Medijacija je za nas jedan od važnih načina aktivnog prakticiranja nenasilja i još k tome metoda koju svatko može koristiti - svatko može sudjelovati u procesu medijacije kao jedna od strana u sukobu. Medijacija stranama vraća moć za rješavanje vlastitih sukoba i osnažuje uvjerenje da izbor i izlaz uvijek postoje.

Na individualnoj razini ovakav pristup rješavanju sukoba pridonosi jednoj drugačijoj kulturi življenja koja uvažava identitet i integritet druge osobe i njegove različitosti. Pomaže bolje poznavanje vlastitih potreba i granica, kao i potreba i granica drugoga, poboljšanje kvalitete odnosa te razvoj kreativnih potencijala pojedinca. Omogućava se pronalaženje boljih i trajnijih rješenja, otvara se prostor za drugačiji način komunikacije, poticaj je i ohrabrenje za suočavanje, otvaranje i rješavanje budućih sukoba. Sukob tako postaje šansa za promjenom.

Dugoročno, prakticiranje medijacije na svim razinama pridonosi razvijanju kapaciteta zajednice za upravljanje sukobima i promjeni kulture dominacije (kompeticije i nasilja) u kulturu suradnje (bazične demokracije i nenasilnog djelovanja).

Posebnu ulogu u ovom društvenom, kao i u medijacijskom procesu, imaju medijatori/ce. Njihova zadaća nije "miriti" strane u sukobu nego stvoriti prostor u kome će one surađivati na iznalaženju za njih dobrog rješenja. Za tu su im zadaću potrebne vještine analize, komunikacije i ophođenja sa snažnim osjećajima. Potrebna je empatija⁸ prema boli koju je osoba/grupacija zadobila tijekom sukoba jer ona može otvoriti mogućnost za otpuštanje prošlosti. No, prije svega toga, neophodan je stav i uvjerenje da strane u sukobu mogu same riješiti problem - da svaka osoba zna što osjeća i što joj treba, da je sposobna to iskazati i da može sebe zastupati uvažavajući ujedno i potrebu drugoga (da su suosjećanje, ljubav, solidarnost i hrabrost moć svakog ljudskog bića). U tomu je poniznost i ljudskost medijacije, u tomu je njezina veličina i mogućnost utjecaja na promjene.

⁸„Empatija je razumijevanje drugoga uz puno poštovanje onoga što drugi proživljavaju. U odnosima s drugima empatija se pojavljuje samo onda kada smo uspješno otklonili sve predrasude i prosudbe o njima.“ (Rosenberg, M., Nenasilna komunikacija, str.97., Centar za mir, Osijek, 2006.)

„Gradnja mostova“ međuvjerska suradnja

Izgradnja mira kroz edukaciju o nenasilju za predstavnike crkava i vjerskih zajednica

U društvu u kojem živimo, crkve i vjerske zajednice imaju važnu ulogu u kreiranju sustava vrijednosti i naših stavova, obrazaca ponašanja i kulture. Iako je Centar za mir sekularna (svjetovna) organizacija, naš rad na području kulture nenasilja obuhvaća i rad s pripadnicima različitih crkava i vjerskih zajednica. Prepoznajući važnost njihovog uključivanja u procese razvoja demokratskog društva, zadnjih nekoliko godina usmjerili smo svoje djelovanje na povezivanje i otvaranje suradnje između različitih crkava, vjerskih zajednica i nevladinih organizacija na području jugoistočne Europe. Glavne aktivnosti usmjerene k ovom cilju bile su edukacija o nenasilju i nenasilnom djelovanju. Nenasilje smo prepoznali kao snažan zajednički temelj na kojemu je moguće graditi dijalog između različitih sudionika.

Osnovna svrha obrazovanja o nenasilju je omogućiti propitivanje osobnih stavova, vrijednosti i odnosa prema nenasilju kroz proces usvajanja novih znanja i vještina, te potaknuti vjernike na aktivan angažman u izgradnji mira. Edukacija o nenasilju osigurana je na dvije razine: 1. osnovni trening za one koji se žele osnažiti za nenasilno djelovanje; 2. napredni trening ili trening za trenere (TZZ) za one koji žele poučavati o nenasilju i nenasilnom djelovanju.⁹

Što smo postigli

Osnovnu edukaciju o nenasilju završilo je 47 sudionika u 4 zemlje

- U projekt su se uključili predstavnici crkava, vjerskih zajednica i nevladinih udruga iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske¹⁰, Makedonije i Srbije. U svim spomenutim zemljama održana je osnovna edukacija o nenasilju u trajanju od 12 dana. Od ukupnog broja sudionika (55) trening je završilo 47 sudionika. Na treningu je otvoren prostor za diskusiju o nenasilju kao zajedničkom temelju svih religija, prostor za proučavanje odnosa nenasilja i vjere, za preispitivanje osobnih stavova i sustava vrijednosti, te otkrivanja mogućnosti primjene nenasilja u svakodnevnom životu. Namjera nam je bila potaknuti sudionike treninga da istražuju i otkrivaju sličnosti u njihovim religijama i vjerovanju. Međutim, još veći izazov je bio stvoriti prostor za ispitivanje i traženje odgovora na pitanje *kako živjeti zajedno, uvažavajući razlike koje postoje među nama i religijama kojima pripadamo.*

⁹ Sudjelovanje u treningu za trenere bilo je uvjetovano prethodno završenim osnovnim treningom o nenasilju (prema programu CZM ili drugim susednim programima).

¹⁰ Trening o nenasilju u Hrvatskoj proveden je u ranijoj fazi provedbe projekta tijekom 2003. - 2004. Trening u Republici Hrvatskoj završilo je 12 sudionika.

TABLICA BR. 2: BROJ I STRUKTURA SUDIONIKA EDUKACIJE

ZEMLJA	BROJ SUDIONIKA OSNOVNOG TRENINGA	CRKVE I VJERSKE ZAJEDNICE
Albanija	7	Islamska zajednica i Pravoslavna crkva
Bosna i Hercegovina	7	Islamska zajednica i pripadnici kršćanskih crkava: katolička, protestantska, pravoslavna
Makedonija	14	Makedonska pravoslavna i Protestantska (evanđeoska)
Srbija	7	Srpska pravoslavna, metodistička i rimokatolička
Hrvatska	12	Katolička, adventistička, baptistička, reformirana
Ukupno	47	

- Nakon što je u navedenim zemljama održana osnovna edukacija o nenasilju, u lipnju 2005. godine u Osijeku održano je regionalno okupljanje sudionika/ca (ukupno 26). Svrha susreta bila je međusobno upoznavanje i razmjena iskustava kroz druženje i sudjelovanje u različitim aktivnostima¹¹. Evaluacija postignuća nakon prve faze provedbe projekta govori o sljedećim promjenama.

Najvažnija promjena kod sudionika dogodila se u načinu razmišljanja i stava prema nenasilju. Osvijestili shvatili su da postoji mogućnost izbora, tj. da nasilje nije nužan način reagiranja. Većina sudionika počela je razmišljati aktivistički, postavljajući pitanje „što JA mogu učiniti za dobrobit ovog društva i zajednice u kojoj živim?!“. Vještine nenasilja, kao što su aktivno slušanje, asertivnost, vještine dijaloga, mnogi od sudionika počeli su primjenjivati kroz djelovanje u svojim crkvama, zajednicama, organizacijama te u svakodnevnom životu. Nenasilje su prepoznali kao zajednički temelj svih religija, ali i kao oslonac i potporu za razvoj budućih zajedničkih aktivnosti i suradnje na izgradnji mira.

Naprednu edukaciju o nenasilju/trening za trenere završilo je 11 sudionika

- Među sudionicima osnovnog treninga napravljena je regrutacija te je održan trening za trenere (TZT) u kojem je sudjelovalo 11 sudionika: 2 iz Hrvatske, 2 iz Bosne i Hercegovine, 3 iz Srbije, 4 iz Makedonije. Među sudionicima su bili pripadnici pravoslavne, katoličke, protestantske (baptističke, metodističke, evangelističke) i islamske vjerske zajednice. Sudionici TZT su savladali sljedeće zadatke postavljene ispred njih: produbili su teme s osnovnog treninga, usvojili znanja i vještine vođenja treninga te samostalno proveli dvodnevni trening o nenasilju za vjernike u svojim zajednicama. Održano je 5 uvodnih treninga o nenasilju: dva u BiH, jedan u Srbiji, jedan u Makedoniji i jedan u Republici Hrvatskoj. Važno je napomenuti da su na uvodnim treninzima sudjelovali pripadnici različitih crkava i vjerskih zajednica. Pripremanje radionica proveli su uz podršku mentora.

Teme treninga o nenasilju

Osnove nenasilne komunikacije

Uvod u sukob

Kako se ponašam u sukobu

Transformacija sukoba

Suradnja i razumijevanje nenasilja

Raznolikost vjerskih identiteta

Predrasude i stereotipi

Strukturalno nasilje

Kazalište potlačenih

Vjera i politički angažman

Uvod u konsenzus

Društvena promjena i nenasilni otpor

Moja moć da mijenjam

Međuvjernički dijalog

Duhovnost nenasilja

¹¹ CZM bio je jedan od suradnika na organiziranju programa za Kristfest koji se u to vrijeme događao u Osijeku, tako da su sudionici edukacija imali prilike sudjelovati kao gosti u programu Kristfesta.

- Ciklus obrazovanja o nenasilju novi treneri su ocijenili vrlo korisnim u nekoliko segmenata. Sudionici ističu da su unaprijedili znanje i vještine o nenasilju i nenasilnom djelovanju. Nadalje, razvili su znanja i vještine metodologije treninga. Međutim, kao najvažnije, većina sudionika ističe upoznavanje pripadnika drugih vjerskih zajednica i crkava, međusobna razmjena iskustava i suradnja kroz iskustveni i praktičan rad. Svi sudionici TZT pokazali su visoku motivaciju za suradnju i razvoj zajedničkih aktivnosti na izgradnji mira.
- Utjecaj edukacije o nenasilju u ove četiri zemlje prepoznaje se kroz aktivno uključivanje novonastalih trenera u različite organizacije civilnog društva koje se bave mirom, kao i nastajanje dvije nove organizacije: Centar za preventivu terorizma u Sarajevu i Centar za mir, međukonfesionalan dijalog i suradnju u Skopju (KIFA). Nadalje, sudionici treninga otvoreniji su za dijalog i suradnju s predstavnicima civilnog društva, crkava i vjerskih zajednica te izražavaju spremnost za aktivno uključivanje u mirovni rad. Stvoreni su novi trenerski kapaciteti motivirani za dalji prijenos znanja i kontinuirani rad s pripadnicima različitih vjeroispovijesti u svojoj zajednici. Također, stvorene su čvrste veze među organizacijama iz jugoistočne Europe koje žele raditi na izgradnji mira kroz promociju i razvoj međuvjerske suradnje.

Izdali smo publikacije o nenasilju

- S engleskog smo preveli i tiskali knjigu *Waltera Winka „Isus i nenasilje – treći način“* (1000 primjeraka). Knjiga je vrlo poticajna za sve one koji promišljaju o vrijednosti nenasilja kao učinkovitog i kreativnog načina rješavanja sukoba, o odnosima te o moći na osobnoj i na društvenoj razini. Knjiga je prevedena na makedonski jezik te uskoro očekujemo izdanje za čitatelje u Makedoniji.
- Završen je priručnik *Pomagalo na putu nenasilja*¹² kojeg su uredile Snježana Kovačević (Centar za mir, Osijek) i Ana Raffai (RAND, Zagreb). U njegovom kreiranju sudjelovali su zajedno novi treneri - članovi crkava, vjerskih zajednica i organizacija civilnog društva i projektni tim. Priručnik će biti preveden na makedonski jezik.

Sudjelovali smo kao suradnici na organiziranju Kristfesta – ekumenski festival kršćanske kulture. Ovu inicijativu su zajednički provele lokalne crkve s ciljem doprinosa razvoju kulture dijaloga i razvoju civilnog društva. Centar za mir je pridonio provedbi festivala kroz: promociju knjige „Isus i nenasilje“; radionicu o nenasilju za građane/članove različitih kršćanskih crkava; teološki forum pod nazivom „Perspektiva kršćanstva u ujedinjenoj Europi“ koji je okupio 50 građana, uglavnom teologa i mirovnih aktivista; inter-religijski molitveni skup za mir u svijetu koji je okupio oko 40 građana i predstavnika vjerskih zajednica (Rimokatoličke, Baptističke i Evanđeosko-pentekostne crkve).

¹² Priručnik *Pomagalo na putu nenasilja* izašao je iz tiska i čitatelji ga mogu pronaći u Centru za mir.

Centar za mir, međukonfesionalan dijalog i suradnju Skopje, Makedonija

Kao rezultat sudjelovanja na projektu, u Makedoniji je nastala udruga KIFA - Centar za mir, međukonfesionalan dijalog i suradnju u Skopju. Iako je tim u Makedoniji (kao i u drugim zemljama) na samom početku suradnje bio pun nepovjerenja prema nama kao sekularnoj nevladinoj organizaciji, nakon osnovnog treninga o nenasilju dogodila se promjena stava i drugačijeg razumijevanja primjene nenasilja te su smanjene predrasude prema Centru za mir.

KIFA je organizacija nastala s ciljem povezivanja svih vjernika na području Makedonije. Osnovali su je pripadnici Makedonske pravoslavne crkve i Evanđeoske crkve. Na samom početku djelovanja, uz stalnu podršku našeg tima, razvili su viziju, misiju i program rada novonastale organizacije. Ostvarili su kontakte s nevladinim organizacijama u Makedoniji. Započeli su kreiranje vlastitog programa primjene nenasilja pokušavajući odgovoriti na specifične potrebe njihove zajednice. Spremni su za dalje usavršavanje i veći angažman na promociji nenasilja i izgradnji mira.

Jedan od lidera vjerske zajednice u Makedoniji, sudionik edukacije o nenasilju navodi: „Moram iskreno priznati da se ne sjećam kad sam posljednji put imao tako jako duhovno iskustvo kao na treningu iz nenasilja. Pogodila se i ekipa. Mislim i osjećam da s ovim projektom možemo uraditi puno dobrih stvari na prostorima našeg barutnog Balkana.“ (Iz evaluacije treninga za trenere.)

Nadalje, ovaj sudionik ističe da je doživio promjenu stava ne samo prema drugim vjerskim zajednicama, nego i prema nevladinim organizacijama. Sada drugačije promišlja o nenasilju. Spremniji je na suradnju. Ono što je naučio o nenasilju želi prenijeti na članove svoje i drugih crkava i vjerskih zajednica. Govoreći iz vlastitog iskustva, utjecaj osoba koje su na položaju u društvu i/ili u crkvi smatra ključnim za razvijanje zajedništva među vjernicima i smanjenje predrasuda prema drugim crkvama, vjerskim zajednicama i nevladinim organizacijama.

IZGRADNJA ZAJEDNICE

„Da bi se „izgradila zajednica“ morate činiti ono što ljudima daje osjećaj pripadnosti, da su doista povezani jedni s drugima, da mogu vjerovati jedni drugima i da se mogu osloniti jedni na druge. Morate činiti ono što ljudima pomaže da se osjećaju kompetentnima, da je njihovo mišljenje važno, da mogu utjecati na pozitivnu promjenu u svojim životima i životima ljudi u svom okruženju.“ *Herb Walters*

Razvoj snažnih lokalnih građanskih inicijativa¹³ i organizacija u zajednici je dugotrajan proces, zahtijeva puno ulaganja i podrške ljudi.

U radu u zajednici pošli smo od nekoliko pretpostavki:

- Građani zajednice su oni koji najviše dobivaju ili gube, ovisno o tome koliko će napori za razvoj/revitalizaciju zajednice biti uspješni ili ne.
- Građani zajednice najbolje znaju s kojim se problemima, ljudi koji tamo žive, najčešće susreću.
- Građani najbolje znaju koje su vrste aktivnosti korisne, a koje su destruktivne.

Razvoj različitih znanja i vještina je važan aspekt razvoja inicijativa, grupa ili organizacija i pojedinaca. Međutim, osobe koje nisu imale priliku naučiti različite vještine koje su potrebne za osnaživanje zajednice trebaju podršku. Ako se podrška ponudi na način koji ne isključuje poštovanje, s uvjerenjem da osobama kojima se nudi podrška ne nedostaju sposobnosti već samo određene vještine, tada podrška može biti dobra i djelotvorna.

Volonteri u izgradnji mira i zajednice

Nakon mirne reintegracije okupiranih dijelova Hrvatske, pokazala se potreba formiranja različitih inicijativa za povezivanje i pomirenje ljudi, te za prepoznavanje i korištenje njihove vlastite moći i sposobnosti utjecaja na sve što se događa oko njih. U tom smjeru smo još 1998. godine započeli djelovanje u ratom zahvaćenim područjima Slavonije i Baranje koje je prethodnica naših današnjih aktivnosti u zajednici¹⁴.

Glavni cilj projekta „**Volonteri u izgradnji mira i zajednice 3**“ (2004. –2007.) je razvoj održivih struktura koje imaju ulogu pokretanja inicijativa i održavanja aktivnog i odgovornog sudjelovanja građana u razvoju svoje zajednice.

Rad na izgradnji zajednice tijekom 2005.-2006. obuhvatio je:

- motiviranje i osnaživanje volontera za pokretanje inicijativa od značaja za zajednicu;
- razvoj novih znanja i vještina kao preduvjet razvoja djelotvorne grupe ili organizacije.
- jačanje struktura koje podržavaju inicijativu i volonterizam građana;
- poticanje suradnje različitih sudionika u zajednici;
- promociju vrijednosti izgradnje mira i kulture nenasilja: tolerancija, suživot, suradnja, solidarnost itd.

¹³„Građanska inicijativa“ je organizirana grupa lokalnih ljudi (stanovnika mjesta) koji su se udružili da bi jasno izrazili probleme koji ih brinu, a koji imaju utjecaja na njihov život, te da bi preuzeli vodstvo u rješavanju tih problema u zajednici.

¹⁴Više o postignućima na http://www.centar-za-mir.hr/program_izgradnja.php

Što smo postigli

Uz stalnu podršku mentora i organizatora zajednice, u zajednicama Tenja, Dalj, Vukovar, Beli Manastir, 150-200 aktivnih volontera uključilo se u organizaciju ili je pokrenulo različite aktivnosti. Tijekom 2005. –2006. u tim je aktivnostima sudjelovalo oko 2500-3000 ljudi iz spomenutih zajednica.

U Tenji i Dalju osnovani su volonterski centri, formalno registrirani krajem 2006. godine. U Belom Manastiru osnažena je udruga Roma **Luna** koja promovira vrijednosti volonterskog rada istovremeno njegujući multikulturalnost i nenasilje kao svoje temeljne vrijednosti. Grupa mladih (10-12 mladih) u Vukovaru pokrenula je inicijativu s ciljem izgradnje povjerenja i suradnje među mladima (bez obzira na spol, dob, etničku i vjersku pripadnost itd.).

Pored ove četiri zajednice, nastavili smo pratiti razvoj udruga nastalih u ranijoj fazi našeg djelovanja u zajednicama: Luč u Berku i Duga u Okučanima.

Tenja

U **Volonterskom centru u Tenji (VCT)** 50-ak volontera redovito se uključuje u različite aktivnosti (vode radionice, sudjeluju u organizaciji različitih manifestacija, sudjeluju u savjetodavnom tijelu, kreiraju i provode aktivnosti). Volonterski centar Tenja uspješno surađuje s lokalnom upravom, brojnim organizacijama u zajednici (udruga žena, umirovljenika, lovaca, KUD), s crkvama, školom i drugim udrugama i građanskim inicijativama. Uz potporu VCT svoj rad u zajednici je započeo Rukometni klub, Klub mladih, udruga Posavski prsten koju čine izbjeglice Hrvati iz Bosne i Hercegovine, novinarska grupa i mnoge druge inicijative i grupe građana. Savjet Volonterskog centra Tenja u sastavu: predsjednik Mjesnog odbora, nastavnica osnovne škole, predstavnici nevladinih udruga i nekoliko uglednih mještana tijekom dvije godine rada aktivno je promišljao o razvoju volonterstva u zajednici te su u gotovo istom sastavu nastavili djelovati kao članovi Upravnog odboru VCT.

Neke od aktivnosti koje je VCT proveo tijekom zadnje dvije godine:

- Volonteri su vodili i/ili organizirali sljedeće aktivnosti: engleski jezik za djecu i odrasle; parlanice; kreativne radionice za djecu i mlade (npr. "Grad od papira" gdje su gradili sliku svoje zajednice u budućnosti); časopis *Fanzin*, s ciljem informiranja o aktivnostima Kluba mladih; filmske večeri za mlade; sportske aktivnosti – organizacija nogometnog turnira, pilates i sl.
- Klub mladih uspostavio je suradnju s PRONI udrugom koja se prvenstveno bavi mladima te im je pristupilo 20 novih članova.
- Medijatori-volonteri su proveli nekoliko medijacija u svojoj zajednici.
- Inkubator za nezaposlene uspješno pomaže mještanima u traženju posla. Otvorili su suradnju s 14 poduzetnika iz mjesta te im ponudili mogućnost posredovanja u traženju nezaposlenih. Tijekom godinu dana djelovanja zaposlili su 20-ak mještana, uglavnom na sezonskim poslovima.

- Otvorena je suradnja sa Srpskom pravoslavnom crkvom na organiziranju likovne kolonije kojoj je prisustvovalo 80 umjetnika iz regije.
- I još...: s udrugom *Život bez ambrozije* iz Osijeka organizirane su 2 volonter-ske akcije uklanjanja ovog korova; uključili su se u zbrinjavanje socijalnih slučajeva u suradnji s Udrugom žena Izvor; pružena je potpora lokalnoj inicijativi za izgradnju dječjeg igrališta u starom dijelu Tenja.

Dalj

U zajednici Dalj organiziran je seminar *Moć suradnje* gdje su predstavnici udruga, lokalne samouprave, škole i dr. imali priliku iznijeti probleme koje su prepoznali u svojoj lokalnoj zajednici te osmisliti aktivnosti od koristi za širu zajednicu. Nakon seminara pokrenute su brojne inicijative u zajednici.

Jedna od prvih inicijativa je osnivanje ekološke udruge Eko centar Dalj (travnja 2005.) koju čini 20-ak članova, pretežno mladih. Rad su započeli akcijom u zajednici - prikupljanje starih baterija na način koji omogućuje povezivanje i otvaranje komunikacije između mještana.¹⁵ U akciji je sudjelovalo 500 – 700 mještana.

Volonteri su također proveli veliku akciju uređenja šetnice uz Dunav u koju se uključio veliki broj mještana Dalja.

Najvažnije postignuće je, svakako, osnivanje **Volonterskog centra Dalj** (VCD). Lokalna uprava podržala je osnivanje VCD te je osigurala prostor za rad. Članovi Savjeta za razvoj volonterstva u Dalju - predstavnici lokalne uprave (načelnik Dalja i njegov zamjenik), ravnatelj srednje škole, nastavnica osnovne škole, predstavni-ce dvije udruge i poduzetnika iz zajednice, pokazali su visoku razinu motivacije i razumijevanje važnosti volonterskog rada. Nakon formalne registracije (kraj 2006.) članovi savjeta preimenovani su u Upravni odbor Volonterskog centra.

Posvećenost i motivacija volontera u VCD rezultirala je sljedećem (navodimo samo neke od aktivnosti i postignuća):

- Pokrenut je bilten „Daljske novosti“ koji sadrži informacije o radu i aktivnostima VCD, te prijedlozima građana o rješavanju pojedinih problema u zajednici.
- Pokrenut je Inkubator za nezaposlene. Realizirali su 20-ak povezivanja između lokalnih poduzetnika i nezaposlenih. S obzirom na visoku stopu nezaposlenosti (70% nezaposlenih) organizatorica zajednice je pokrenula niz aktivnosti, koje su imale za cilj promišljanje o poduzetničkim kapacitetima mjesta poput seoskog turizma, ekološke poljoprivrede, inkubatora nezaposlenih i sl.
- Otvorena je suradnja s lokalnom policijskom postajom vezano za problem maloljetničke delinkvencije.
- S obzirom da je u Dalju veliki broj starije populacije, a ne postoji sustavna organizirana briga za stare i nemoćne, pokrenuta je inicijativa za otvaranje gerontološke službe. U tijeku je realizacija ove ideje.

¹⁵ Članovi udruge su izradili kutiju za stare baterije koja je krenula s jednog kraja mje-sta na drugi. Nakon što je u jednoj kući deponiran otpad zadatak je bio kutiju odnijeti susjedu i objasniti o kakvoj je akciji riječ.

Beli Manastir

Sustavna i kontinuirana potpora pružena Udruzi romskog prijateljstva **Luna** koja aktivno radi na uključivanju romske zajednice u život grada rezultirala je brojnim aktivnostima. Sve aktivnosti provedene su uz podršku i sudjelovanje volontera. Ukupno je u aktivnostima sudjelovalo oko 700 osoba, uglavnom mladih.

Aktivnosti i postignuća tijekom 2005.-2006. su sljedeća:

- U produženom boravku u osnovnoj školi volonteri udruge pomažu djeci u učenju.
- U suradnji s Crvenim križem Osijek organizirana je Zimska škola u trajanju od 5 dana za djecu i mlade iz socijalno ugroženih obitelji (ukupno 35). S udrugom Romsko srce organizirano je ljetovanje za socijalno ugroženu djecu. Cilj ovih aktivnosti je bio povezivanje romske i djece drugih etničkih skupina s područja Baranje.
- Folklorna skupina mladih redovito se sastaje (2 x tjedno) s ciljem očuvanja romske kulture. Narodne nošnje i instrumente osigurao im je Ured za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Osim romskih, njihov plesni program obuhvaća hrvatske, srpske i mađarske plesove.
- Grupa djece i mladih uzrasta 9-18 godina (ukupno 30-ak) koji se bave glumom, recitiranjem, poezijom i pjesmama sudjelovala je na različitim kulturnim manifestacijama u zajednici (npr. u Domu za stare i nemoćne osobe organizirane su priredbe za uskršnje praznike i za Međunarodni dan starih osoba).
- U razvoj volonterstva potaknuli smo na uključivanje udruge smještene u Društvenom centru Belog Manastira. U suradnji s Volonterskim centrom Osijek dogovorene su načelne smjernice suradnje s udrugama PGDI, BRI-CC i Oaza, uloga svake od uključenih udruga te je izabrana koordinatorica za područje razvoja volonterstva (koordinatorica je članica udruge Oaza).
- Uspostavljena je suradnja s organizacijom „Romski kulturni centar“ (RKC) koja djeluje na području Mađarske (Baranya). Programski okvir suradnje obuhvaća sljedeća područja: kultura i jezik, umjetnost, socijalna i pravna pitanja, zapošljavanje i poduzetništvo.
- Također je organizirano: nekoliko sportskih manifestacija; edukacija o nenasilnoj komunikaciji i medijaciji; engleski jezik (uz pomoć međunarodnih volontera I-to-I organizacije); kreativne radionice; kompjutorsko obrazovanje; grupe podrške za žene romske nacionalnosti; radionice o volontizmu; obilježen je Međunarodni dan Roma kojem je prisustvovalo više od 300 osoba te uz program glazbenih i folklornih grupa iz Hrvatske, Srbije i Mađarske.

Vukovar

U Vukovaru je inicijativom 20-ak mladih osnovana udruga *Duga* sa svrhom povezivanje mladih kroz organiziranje koncerata, kreativnih radionica, novina, web stranice, humanitarnog rada. Lokalne vlasti u Borovu prepoznale su vrijednost rada ove grupe mladih te im dodijelilo prostor u novouređenoj zgradi Mjesnog odbora. Lokalna uprava će plaćati režijske troškove, a trošak najma neće obračunavati mladima.

Samostalno ili u suradnji s udrugama iz Vukovara proveli su sljedeće:

- U suradnji s Europskim domom Vukovar organizirano je predavanje i prezentacija knjige „Četvrti svjetski rat i drugačiji svijet je moguć“.
- Provedena je radionica „Nasilje nad ženama“ u sklopu promocije nenasilja i zaštite ljudskih prava u suradnji s Udrugom žena Vukovar.
- Na Međunarodni dan ljudskih prava organiziran je koncert koji je privukao veći broj mladih osoba. Na koncertu su sudjelovale grupe iz Vukovara, Našica i Zagreba.
- Ostvarena je suradnje s mladima iz Srbije kroz projekt pod nazivom „...i teče bez granica...“. Osnovna svrha je povezati mlade iz Vukovara (Hrvatska) i općine Bačka Palanka (Srbija) te otvoriti dijalog, promicati toleranciju, izgraditi povjerenje i graditi nova prijateljstva mladih različitih nacionalnosti. Na prvoj radionici u Srbiji sudjelovalo je 26 mladih od 17 do 25 godina iz Vukovara, Bača, Bačke Palanke, Mladenova, Borova, Tovariševa i Bačkog Novog Sela te jedna osoba iz Bratunca iz Bosne i Hercegovine.
- I još brojne druge aktivnosti kao što su: foto radionice gdje je zadatak bio fotografirati stvari/događaje koje predstavljaju mir (nakon toga organizirana je izložba ovih fotografija); kreativne radionice (izrada nakita i čestitki); mladi novinari sudjelovali su u izradi broja časopisa *Vrisak* na temu izgradnje mira (časopis je namijenjen mladima srednjoškolskog uzrasta te se distribuira po srednjim školama u Vukovaru).

Berak

Udruga *Luč* uz podršku volontera nastavlja svoj rada u zajednici. Tijekom 2005. - 2006. izdvajamo sljedeće:

- Nakon tematskog natječaja pod nazivom „Dobri ljudi u vremenu zla“ na koji se prijavilo 300 autora iz 5 županija Slavonije i Baranje organizirani su Pjesnički susreti (na Međunarodni dan obitelji i prigovarača savjesti) na kojima su predstavljene izabrane pjesme. Smisao ovog događaja, na kojem je prisustvovalo 180 sudionika je potaknuti drugačije sagledavanje događaja iz rata, te poslati poruku mira. Ovo dobija još više na važnosti ako se zna da je stanovništvo Berka preživjelo velike ljudske i materijalne gubitke tijekom prošlog rata.
- Održana je trodnevna edukacija „Pjesnici mira“ čiji je cilj bio osvještavanje i uloga pojedinca u izgradnji mira za 17 osoba. Osnovne teme edukacije bile su mir sa sobom, mir s drugima, predrasude i stereotipe.

- Objavljene su dvije knjige: „Pjesnici mira“, zbirka pjesama; „Priče iz Berka“ prvi put na engleskom jeziku.

Okučani

Udruga **Duga** vrlo uspješno djeluje u Okučanima i kao takva prepoznata je u široj zajednici. Volonteri udruge *Duga* proveli su brojne aktivnosti od kojih izdvajamo kao najvažnije:

- Obnova društvenog doma u Cagama (naselje u Okučanima) volonteri *Duge* uz potporu udruge MI iz Splita te predstavnika lokalne vlasti. U razdoblju od dva mjeseca Okučani su uredili društveni dom smještajnih kapaciteta za 32 osobe.
- Nastavili su provoditi akcije očuvanja okoliša te uljepšali mjesto s ukupno 3500 sadnica.
- Kao znak podrške jednoj od članica *Duge*, čija je kćerka nakon prometne nesreće ostala nepokretna, pokrenuli su humanitarnu akciju prikupljanja sredstava kako bi pomogli 23-godišnjoj djevojci.

Rad organizatorice zajednice Ane Matijević iz Tenje, mirovnih aktivistica Danijele Beretin iz Vukovara i Dragice Aleksa iz Berka čiji angažman Centar za mir podržava već nekoliko godina biti će predstavljen u knjizi o radu mirovnih aktivistica iz cijele Hrvatske. Knjigu priprema Centar za mirovne studije.

Dijalogom prema budućnosti

U cilju uspostave suradnje među različitim dionicima u 2005. godini provedena je serija edukacija za predstavnike lokalne samouprave, političkih stranaka i građana Osijeka. Kroz seminare i radionice na temu demokracije i EU integracija (upravljanje sukobom, medijacija, participativno planiranje budućnosti grada, izravan izbor gradonačelnika, sudjelovanje građana u radu jedinica lokalne samouprave, Hrvatska i Europske integracije) sudionici su prepoznali potrebu aktivnog uključivanja građana u rad lokalne samouprave te na individualnoj razini osvijestili aktivnu ulogu svakog pojedinca u procesu demokratizacije i razvoju civilnog društva. Nakon seminara sudionici su svoje projektne ideje, nastale na seminaru prezentirali u Gradskom poglavarstvu. Tijekom 2005. - 2006. bila je u funkciji internet stranica na portalu grada Osijeka gdje su građani imali priliku sudjelovati u kreiranju poželjne budućnosti njihovog grada.

Interkulturalnost i mladi (kampovi i ljetovanja)

- Ljetovanje djece „Odmor od rata“ (2005.) je aktivnost koju uz potporu organizacije *Komitee für Grundrechte und Demokratie iz Njemačke*, te naše članice Spasenije Moro, provodimo već 10 godina. Na ljetovanju u Neumu u 2005. godini, oko 200 mladih sudjelovalo je u radionicama s ciljem razvijanja tolerancije i povjerenja između mladih iz Osijeka (Republike Hrvatske), Sombora (Srbije) i Tuzle (Bosne i Hercegovine).

U 2005. godini organizirali smo proslavu povodom 10-godišnjice ove aktivnosti prilikom koje je svim voditeljima/cima uručena zahvalnica za njihov volonterski doprinos u provedbi ove aktivnosti.

- Na inicijativu *Švicarske humanitarne udruge Evangeličke crkve HEKS i Zaklade Kinderdorf Pestalozzi* u 2005. i 2006. organizirali smo susrete djece iz Osijeka (Republike Hrvatske) i Sombora (Srbije) u Švicarskoj, u Dječjem selu „Pestalozzi“ u Trogen. Svrha ovog ljetnog kampa je međusobno povezivanje i razvijanje povjerenja mladih iz oba grada *kroz radionice s ciljem upoznavanja* različitosti i sličnosti njihovih potreba, interesa i kultura. Tijekom dvije godine sudjelovalo je ukupno 80 djece; 40 iz Osijeka i 40 iz Sombora uz potporu udruge Ravangrad iz Sombora.

RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA

Razvoj volonterstva

Postavljanje Volonterskog centra Osijek

Nakon višemjesečnih pripremnih aktivnosti, na Međunarodni dan volontera 5. 12. 2005. godine, osnovan je **Volonterski centar Osijek** (VCO). Priprema i osmišljavanje programa rada Volonterskog centra provedeni su u suradnji sa Savjetom za razvoj volonterstva koji je uvelike podržao ovu ideju. Volonterski Centar Osijek djeluje u iznajmljenom prostoru koji je u potpunosti opremljen svim potrebnim sredstvima za rad. Jedna osoba je stalno zaposlena s punim radnim vremenom, a 10-ak stalnih volontera pomaže u uredu, te pri organiziranju različitih događanja.

Na Međunarodni dan volontera 2006. godine Volonterski centar je proslavio prvu godišnjicu uspješnog rada kao samostalne organizacije na kojoj su dodijeljene godišnje volonterske nagrade u nekoliko kategorija (zaslužni pojedinci, organizacije, firme).

U partnerstvu s PRONI-jem i Zelenim Osijekom kreiran je partnerski projekt **Razvoj volonterstva u Slavoniji i Baranji** (financijski podržan od AED-a sredstvima USAID-a). Jedan od glavnih ciljeva projekta je dalji razvoj Volonterskog centra.

Do sada je postignuto sljedeće:

- Razvijen je sustav burze volontera (ponuda i potražnja volontera i organizacija koje žele primiti volontere) koja sadrži podatke o 122 volontera.
- Izrađen je volonterski web portal (www.osvolonteri.com).
- Postavljen je volonterski informacijski servis za mlade u suradnji s udrugom PRONI i za volontiranje u ekologiji u suradnji sa Zelenim Osijekom.
- Provedene su dvije volonterske akcije u kojima je bilo uključeno oko 30 volontera (nositelj Zeleni Osijek).
- Održane su radionice na temu volonterstva u srednjim školama u Đakovu, Osijeku i Belom Manastiru (PRONI).
- Održan je okrugli stol na temu Volontiranje u ustanovama.
- U suradnji s udrugama Mi, SMART i Most provedeno je istraživanje o volontiranju građana u regijama Republike Hrvatske. Komparativni nalazi istraživanja biti će objavljeni u svibnju 2007.
- Udruge MI, SMART, MOST i VCO dogovorile su misiju, ciljeve i aktivnosti nacionalne mreže za razvoj volonterstva.
- VCO pruža savjetodavnu potporu udrugama i pojedincima u području organizacijskog razvoja i volonterizma.

Volonterski centar Osijek
Vij. I. Mažuranića 3
Osijek
tel./fax: 031 211 306

Nacionalna konferencija o volonterstvu

Udruga MOST organizirala je II. nacionalnu konferenciju o volonterstvu. Centar za mir Osijek zajedno s organizacijama SMART (Rijeka) i Udruga MI (Split) sudjelovao je kao partner u pripremi programa konferencije, pružanju logističke potpore, promociji konferencije i animiranju sudionika.

Forum udruga

Kao članica Foruma udruga pokrenuli smo proces osnaživanja i redefiniranja djelovanja Foruma. U proces osnaživanja Foruma uključilo se 15-ak predstavnika udruga iz regije (Osijek, Beli Manastir, Vukovar, Slavonski Brod, Virovitica).

- Izrađeni su sljedeći dokumenti: strateški plan Foruma, pravila i procedure donošenja odluka, sustav interne i eksterne komunikacije te sustav monitoringa i evaluacije. Osmišljeni su promo-materijali (web stranica (www.forumudruga.org), blokovi, šalice, majice) s logom Foruma udruga kako bi postao vidljiviji u javnosti.
- Održana je osnivačka skupština te je Forum i formalno registriran (rujna, 2006.).
- Sudjelovali smo u radnim skupinama Foruma za strategiju lokalnog razvoja i regionalnog razvoja civilnog društva.
- Lokalne vlasti na razini grada i županije potpisale su Povelju o suradnji s organizacijama civilnog društva. Osigurani su mehanizmi za provedbu odredbi definiranih u poveljama: na razini Grada Osijeka postavljen je Odbor za razvoj civilnog društva; na razini Osječko-baranjske županije postavljen je Savjet za građanske inicijative. Odbor pri Gradu Osijeku u suradnji s Forumom održao je javnu raspravu o mehanizmu transparentnog sufinanciranja udruga s područja Grada iz sredstava lokalnog proračuna, a slične teme razmatrane su i na razini Županije. U oba tijela nalaze se predstavnici Foruma, a u Savjetu za građanske inicijative i predstavnica Centra za mir.

Podrška osnivanju i razvoju zaklade lokalne zajednice

Proces osnivanja zaklade lokalne zajednice intenziviran je tijekom 2006. godine u skladu s preporukama Dorothy Renoylds konzultantice iz SAD-a. Obavili smo razgovore s pet vodećih osječkih poduzetnika s ciljem njihovog uključivanja u proces osnivanja. Svi su pokazali zainteresiranost i podržali ideju, ali nisu prihvatili biti osnivačima (zakoni ih obvezuju na dugoročne odgovornosti i vođenje troška u svojim knjigama, za razliku od donacija koje se vode u knjigama samo za tu konkretnu godinu u kojoj je provedeno doniranje). Osim Centra za mir, interes kao osnivači pokazali su OGI - Organizacije građanskih inicijativa, Osijek i Grafika d.o.o. iz Osijeka.¹⁶

¹⁶ Do zaključenja ovog izvješća predan je Zahtjev za osnivanje zaklade Središnjem državnom uredu za upravu (10. travnja 2007). Osnivači Zaklade za razvoj lokalne zajednice „Slagalice“ su Centar za mir, nenasilje i ljudska prava i Organizacija za građanske inicijative s ukupnom osnivačkom imovinom u iznosu od 23.000 kn. Prva javna objava o osnivanju Zaklade bit će prilikom svečanosti povodom 15 godina djelovanja Centra za mir. Svečanost objave Zaklade s predstavljanjem članova UO i programa rada planira se nakon što se provede formalni postupak registracije (najvjerojatnije tijekom ljeta 2007).

Mreža centra potpore

Dobro razvijena infrastruktura te kvalitetne stručne službe temeljni su preduvjet za razvoj civilnog društva. Naša su nastojanja na regionalnoj razini od 2000. godine rezultirala postavljanjem programa potpore, sudjelovanjem u razvoju regionalnog foruma udruga, partnerskim kreiranjem povelje o suradnji civilnog i javnog sektora te aktivnim sudjelovanjem u tijelima koja predstavljaju mehanizme provedbe same povelje. Osamostaljivanjem Volonterskog centra, koji nastavlja dugogodišnju praksu pružanja tehničko-savjetodavne potpore udrugama i postavlja strukturu za afirmaciju i razvoj volonterstva u Slavoniji i Baranji stvorena je nova okosnica/mjesto potpore.

Kao sljedeći korak u razvoju infrastrukture civilnog društva trebalo je realizirati ideju o mreži centara potpore. Ta se ideja ostvaruje kroz rad novoosnovanog Volonterskog centra koji u partnerstvu s Centrom za socijalno podučavanje PRONI i PGDI Beli Manastir započinju provedbu programa jačanja kapaciteta organizacija civilnog društva u regiji. Tako povezani pridonijeti će afirmaciji i realizaciji ideje Centra za mir o povezivanju organizacija koje pojedinačno imaju specifične kompetencije u programske i funkcionalne cjeline koje će učinkovito odgovarati na različite potrebe u području jačanja kapaciteta OCD-a u Slavoniji i Baranji.

Inkubator za udruge je u 2005. godini redovito posjećivalo 12 udruga.

8 udruga bilo je uključeno u projekt jednogodišnje sustavne i strukturirane savjetodavne potpore za razvoj. Dvije udruge su nakon zajedničkog planiranja i savjetodavne potpore, dobile sredstva od Nacionalne zaklade za provedbu prvih projekata. Uz našu potporu osnovana je udruga za pomoć starim i nemoćnim osobama, prva takva udruga na području Osijeka.

Ukupno je tijekom 2005. bilo 190 posjeta različitih udruga kojima je bila potrebna pomoć i potpora u radu, pruženo je 70-ak savjetodavnih usluga. (U 2006. ovu aktivnost provodi VCO.)

SURADNJA

Pružili smo potporu organizacijskom i programskom jačanju i razvoju nacionalnih koalicija i mreža.

1. Kao članica **Koalicije za promociju i zaštitu ljudskih prava** djelovali smo u nekoliko područja:

- Sudjelovali smo u aktivnostima za smanjivanje diskriminacijskih praksi kroz obilježavanje važnih datuma kao što su: Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije (21. ožujka), Svjetski dan izbjeglica (20. lipnja), Dan borbe protiv fašizma i antisemitizma (9. studenoga), Međunarodni dan ljudskih prava (10. prosinca). U tu svrhu: održan je okrugli stol na temu „Antidiskriminacijski zakoni u Republici Hrvatskoj“; distribuirani su prigodni promotivni materijali (majice, kape) u 5 osnovnih škola, 3 srednje škole te 5 fakulteta u Osijeku (obuhvaćeno 1600 mladih); predstavljena je izložba *Politička karikatura od 1990-2005.* na kojoj su predstavljene karikature autora Borivoja Dovnikovića-Borde, Bože Stefanovića, Hasana Fazlića, Viva Ludež-Feral Tribune i Predraga Koraksića – Coraxa; održana je tribina Kultura i govor mržnje. Ovim manifestacijama, pored građana Osijeka, prisustvovali su predstavnici Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije, Grada Osijeka, Saveza samostalnih sindikata za Osječko-baranjsku i Vukovarsko-srijemsku županiju, elektronskih i tiskanih medija.

Nadalje, pratili smo prisutnost „govora mržnje“ u lokalnim medijima (Glas Slavonije, Osječki dom, Jutarnji list za Slavoniju). Primijetili smo da su sadržaji medijskih članaka, izravno ili neizravno vezani za nacionalne manjine (najviše za Srbe i Rome), još uvijek puni predrasuda i izjava koje diskriminiraju te pridonose stvaranju negativne slike o manjinama, umjesto da promoviraju uvažavanje i bogatstvo različitosti kultura koje žive u Republici Hrvatskoj.

- Vlada Republike Hrvatske donijela je prijedlog o rješenju izbjegličko-progrananičkog pitanja koji je predstavila na regionalnoj konferenciji gdje su se predstavnici Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore i Hrvatske dogovorili o pojedinačnim i zajedničkim aktivnostima koje treba poduzeti radi pravednog i trajnog rješavanja pitanja izbjeglica. Kroz Koaliciju za ljudska prava nastojimo utjecati na Vladu da uključi organizacije civilnog društva u radnu skupinu koja bi pratila realizaciju nacionalnih planova „Putokaza“ i „Regionalnih matrica“.
- Sudjelovali smo u međunarodnoj kampanji za podnošenje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava.
- Nastavili smo zagovarati donošenje zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.
- Pridonijeli smo institucionalnom razvoju Koalicije: usvojen je novi Statut koji bolje uređuje odnose članica Koalicije, postavljena je nova organizacijska struktura, definiran je način donošenja odluka i upravljanja kao i novi Poslovnik o radu.

2. **Mreža za izgradnju mira**

U skladu sa svojom misijom Centar za mir je podržao razvoj Mreže za izgradnju mira koju čini 12 udruga: Altruist – Centar za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda, Split; Baranjski civilni centar, Beli Manastir; Centar za mirovne studije, Zagreb; Delfin, Pakrac; Hoću kući, Knin; MIRamiDA centar, Grožnjan; Nansen dijalog centar, Osijek; Odbor za ljudska prava, Karlovac; Pax Christi, Benkovac; Udruga Žena, Drniš; Vukovarski institut za mirovna istraživanja, Vukovar; Centar za mir, Osijek.

Zajedno s predstavnicima ovih 12 organizacija razvijen je identitet mreže, definirane su strateške smjernice, postavljena je struktura mreže, definiran način upravljanja, odlučivanja i komunikacije, održana je osnivačka skupština.

Iako su područja rada ovih organizacija vrlo različita, smatramo vrijednim sudjelovati i podržati razvoj ovog partnerstva. Vjerujemo da važnost i vrijednost rada na izgradnji mira u Republici Hrvatskoj može postati vidljiviji i cjenjeniji jedino udruživanjem i stvaranjem mreža i partnerstava u nastojanjima da postignemo isti cilj - mir, solidarnost, prevenciju sukoba.

3. Podržali smo programsko i institucionalno jačanje **Documente** kroz sudjelovanje u radu Upravnog odbora.
4. Suosnivači smo **Asocijacije multi-etničkih gradova** jugoistočne Europe (lipnja 2005., Zagreb) koja je nastala na temeljima Sporazuma o međuetničkoj toleranciji iz 2002. godine. Sporazum su potpisali gradonačelnici Osijeka, Tuzle i Novog Sada, i predstavnici nevladinih udruga između kojih i Centar za mir. Danas Asocijacija obuhvaća 30-ak gradova s područja Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske.

ISTRAŽIVANJE

- Istraživanje „**Utjecaj volontera u kreiranju uvjeta izgradnje mira i zajednice u multietničkim zajednicama**“ (aktivnost projekta Volonteri u izgradnji mira i zajednice) provodimo u zajednicama Tenja, Dalj, Vukovar, Beli Manastir i Okučani. Svrha istraživanja je ispitati promjene u ponašanju i stavovima kod stanovnika navedenih zajednica u sljedećim područjima: predrasude prema drugim nacijama; komunikacija u multietničkim zajednicama; potrebe zajednice; međusektorska; motivacija za volonterski rad. Na početku projekta provedeno je inicijalno ispitivanje kroz koji smo ispitivali stavove o osobnom zadovoljstvu, motivaciji volonterskog rada, dosadašnja iskustva i doprinose, te stavove o ulozi lokalnih zajednica. Na kraju projekta usporedit će se rezultati početnog i krajnjeg stanja sa skupinom koja je bila uključena u naše aktivnosti i onima koji nisu bili.
- U suradnji s Gradom Osijekom, tijekom 2005. godine proveli smo istraživanje o **vidljivosti rada udruga i stava prema volonterstvu** na području grada. Grad je inicirao i financirao ovaj projekt u cilju boljeg uvida u stanje i potrebe civilnog društva. Anketiranje je provedeno na 342 građana uz pomoć 24 volontera. Rezultati istraživanja pokazala su sljedeće:
 - građani najbolje poznaju rad udruga za zaštitu okoliša, udruga proisteklih iz Domovinskog rata i udruga za zaštitu ljudskih prava,
 - mediji su najsnažnije sredstvo informiranja o radu udruga za 81,1% građana,
 - 79,70 % građana mišljenja je da udruge pridonose razvoju zajednice,
 - 32,4 % građana imalo je iskustvo volonterskog (dobrovoljnog) rada,
 - 40,20% ispitanika izrazilo je spremnost na volonterski angažman u zajednici,
 - gotovo 90% ispitanika mišljenja je da je volonterski rad koristan za zajednicu.
- Tijekom 2006. godine u suradnji s udrugama Mi, SMART, Most i Volonterski centar Osijek provedeno je istraživanje o volontiranju građana u nekoliko regija Republike Hrvatske. Komparativni nalazi istraživanja biti će objavljeni u svibnju 2007.
- Podržali smo Documentu u provedbi istraživanja **Stav javnog mnijenja prema suočavanju s prošlošću**.¹⁷

¹⁷ Nalazi istraživanja dostupni su na <http://www.documenta.hr/dokumenti/istrazivanje.pdf>.

PRUŽANJE TRENEFSKIH I DRUGIH USLUGA CIVILNOM I DRUGIM SEKTORIMA

Edukacije:

- Upravljanje projektnim ciklusom prema standardima EU za Koordinaciju nacionalnih manjina u Vukovaru u suradnji s VIMIO-om i za HVIDRU; EU fondovi i upravljanje projektnim ciklusom za predstavnike lokalne uprave Grada Osijeka i Županije osječko-baranjske i Vukovarsko srijemske te predstavnike institucija; dvije radionice o EU integracijama i EU fondovima za predstavnike NVO u Srbiji.
- Menadžment volontera za udruhu umirovljenika iz Kastava.
- Strateško planiranje za Informativno pravni centar iz Slavenskog Broda i Udrugu žena „Izvor“, Kneževi Vinogradi.
- Upravljanje sukobom za Ekološku udruhu Zeleni Osijek.

Evaluacija pilot projekta „Trening za pomirbeni rad u obrazovanju u Vukovarskoj regiji“ čiji je nositelj Sindikat odgoja i obrazovanja Hrvatske.

Osigurali smo boravak i praksu studentima i volonterima iz inozemstva (internship)

- Organizirali smo praksu u trajanju od 15 dana za tri studenta (iz Nepala, Kameruna, Njemačke) iz udruge Forum fuer Zivilers Friedensdienst iz Njemačke koji su došli u Centar za mir kako bi stekli iskustvo u području mirovnog rada.
- Organizirali smo po treći put boravak za 30 studenata iz škole Soltun iz Norveške u trajanju od 10 dana.

*Organizirali smo i proveli desetodnevni studijski posjet predstavnika udruha iz Gruzije, Južne Osetije i Kosova. Tijekom studijske posjete prenesena su im iskustva mirovnog rada Centra za mir, održane su uvodne radionice o medijaciji, programu slušanja i razvoju civilnog društva. Potporu ovoj posjeti dali su OSCE misija u Gruziji i Freedom House, ured u Budimpešti. Predstavnici civilnog društva u Južnoj Osetiji i Gruziji izrazili su veliki interes za *Program slušanja* te je tijekom 2006. priručnik *Program slušanja* preveden na ruski jezik. Tiskan je i distribuiran u 200 primjeraka.*

U planu je i provedba intenzivnog treninga o metodologiji programa slušanja za aktiviste mirovnih udruha iz Južne Osetije.

Izdavaštvo

- Knjigu Marshala Rosenberga, *Nenasilna komunikacija – jezik života*, preveli smo s engleskog i distribuirali u Republici Hrvatskoj (najviše je podijeljeno školama i udrugama koje se bave mirovnim obrazovanjem).
- Uz knjigu *Nenasilna komunikacija*, s engleskog smo preveli i priručnik *Nenasilna komunikacija – popratna vježbenica*, autorice Lucy Leu.
- Osmislili smo i tiskali priručnik *Sukob@org – Upravljanje sukobom u organizaciji*. Priručnik je zajednički autorski rad vanjske suradnice, psihologinje J. Pregrad, te zaposlenica CZM N. Poljak i L. Šehić-Relić.

Nenasilna komunikacija
Jezik života

Marshall B. Rosenberg

ISBN: 953-7338-02-9

Nenasilna komunikacija
Popratna vježbenica

Lucy Leu

ISBN: 953-7338-02-9

Sukob@Org
Upravljanje sukobom u organizaciji

Urednice:
Nikoleta Poljak i Lejla Šehić - Relić

ISBN: 953-7338-04-5

FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ

Prihodi i rashodi Centra za mir u razdoblju od 01. 01. 2005. do 31. 12. 2006.

	2005.	2006.
Saldo fonda iz prethodne godine	1.557.170,75 kn	1.437.964,19 kn
Prihod		
Donacije raznih donatora	2.854.387,90 kn	2.889.412,50 kn
Donacije iz državnog proračuna	698.185,45 kn	453.669,80 kn
Prihod od gospodarske djelatnosti	24.166,90 kn	21.845,00 kn
Prihod iz članarina Centra	1.490,00 kn	3.906,53 kn
Ostali prihodi	20.192,08 kn	56.085,91 kn
Prihodi od kamata s deviznih računa	21.162,87 kn	22.579,24 kn
Tečajne razlike	28.330,09 kn	71,04 kn
UKUPNO Prihod	3.647.915,29 kn	3.447.570,02 kn
Saldo + Prihod ukupno	5.225.086,04 kn	4.885.534,21 kn

Troškovi individualnih projekata		
Program Promocije i zaštite ljudskih prava		
Pravna pomoć i savjetovalište	620.394,30 kn	683.627,51 kn
Program Oporavak zajednice		
Volonteri u izgradnji mira i zajednice	633.602,78 kn	527.479,46 kn
Dijalogom prema budućnosti - Beli Manastir	179.231,65 kn	
Dodir nade	19.747,65 kn	2.811,49 kn
Mirovna grupa "Lopoč" Bilje	3.842,95 kn	12.114,52 kn
Mirovni kampovi za mlade	15.156,07 kn	
Program Kulture nenasilja i demokracije		
Međuvjernička suradnja na izgradnji mira	377.662,05 kn	369.426,47 kn
Medijacija	457.529,55 kn	282.782,26 kn
Program potpore razvoju org. civilnog društva		
Program potpore - Volonterski centar	203.914,61 kn	270.015,22 kn
Nenasilna komunikacija i upravljanje sukobom	45,00 kn	156.665,40 kn
Praćenje suđenja za ratne zločine	484.307,92 kn	608.208,57 kn
Platforma za izgradnju mira		32.472,26 kn
Studijski program za mirovne radnike iz Gruzije	92.982,85 kn	
Komunikacija EU s građanima RH		27.000,00 kn
Koraci	4.392,00 kn	
Troškovi poslovanja organizacije	235.180,34 kn	190.570,97 kn
Osooblje - zajedničke službe	424.820,04 kn	385.415,97 kn
Izdavaštvo		89.204,04 kn
Ostali troškovi - oprema, razvoj	34.312,09 kn	16.417,65 kn
Troškovi ukupno 31.12.2006.	3.787.121,85 kn	3.654.211,79 kn

SALDO 31. 12. 2006.	1.437.964,19 kn	1.231.322,42 kn
----------------------------	------------------------	------------------------

Tijekom 2005. imali smo 31 zaposlenih, 18 suradnika i više od 100 volontera

Tijekom 2006. imali smo 26 zaposlenih, 12 suradnika i više od 100 volontera

Našim je aktivnostima 2005. i 2006. bilo obuhvaćeno 9900 direktnih korisnika i 35 udruga.

S nama je u tom razdoblju radilo i 7 civilnih ročnika.

STRUKTURA IZVORA SREDSTAVA	2005.	2006.
Međunarodne agencije, fondacije i veleposlanstava u RH	89,46%	82,96%
Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva	9,4%	15,9%
Državni proračun i lutrijska sredstva putem resornih ministarstava	0,22%	0,29%
Sredstva iz lokalnog proračuna	0,32%	0,25%
Prihod od pružanja trenerskih usluga	0,6%	0,6%

Tijekom 2005./2006. godine provedene su revizije financijskog poslovanja od strane neovisnih revizora i to: revizorska kuća „Audit“, Zagreb za projekt *Pravna pomoć i savjetovanje* po ugovoru s UNHCR-om, a revizorska kuća „Matros“ je provela godišnju reviziju cjelokupnog financijskog poslovanja za 2005. i 2006. godinu te godišnju reviziju projekata *Volonteri u izgradnji mira* i *Gradnja mostova* prema nalogu donatora EED – Evangelischer der Entwicklungsdienste.

DONATORI I PROJEKTI 2005. - 2006.

Academy for Educational Development (sredstvima USAID-a)

Osnaživanje Regionalnog foruma
udruga Slavonije
Razvoj volonterstva u Slavoniji

Balkan Peace Project, Nizozemska

Centar za mir

Britansko veleposlanstvo u Republici Hrvatskoj

Medijacija za sudove, policiju i u
zajednici

C. S. Mott Fondacija, SAD

Institucionalna potpora

ECAS

Centar za mir

ELEKTROMODUL, Osijek**Europska komisija (EIDHR program; CARDS 2004.)**

Praćenje suđenja za ratne zločine
Putovi do prava i pravde – pravna
pomoć i savjetovanje

Evangelischer Entwicklungsdienst, Njemačka

Volonteri u izgradnji mira i zajednice

Fond za humanitarno pravo, Republika Srbija

Regionalno praćenje suđenja za ratne
zločine

Footprints – Centar za pomirenje, Velika Britanija

Dodir nade

Forum Ziviler Friedendienst, Njemačka

Centar za mir

Freedomhouse, SAD

Studijski program za mirovne radnike
iz Gruzije

Fridrich Naumann Stiftung, Njemačka

Dijalogom prema budućnosti

Grad Osijek

Centar za mir
Priručnik *Upravljanje sukobom u orga-
nizaciji*

Institut otvoreno društvo Hrvatska

Suočavanje s prošlošću

Komitee fuer Grundrechte und Demokratie, Njemačka

Ljetovanje djece – odmor od rata

Konferencija europskih crkava, Švicarska

Izgradnja mostova – međuvjernačka
suradnja na izgradnji mira

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Mladi u zajednici

Ministarstvo vanjskih poslova i EU integracija

Lokalna uprava i institucije – partneri
komuniciranja EU građanima Republici
Hrvatskoj
Lokalna uprava – partner u procesu EU
integracije i razvoja
Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
Mozaik zajednice

Ministarstvo znanosti, prosvjete i športa

Vršnjačka medijacija
Škola i volonterstvo

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

Institucionalna potpora
Istraživanje „Utjecaj volontera u stvaranju uvjeta izgradnje mira i zajednice u multietničkim zajednicama“

Nansen dijalog centar, Osijek

Platforma za izgradnju mira u Republici Hrvatskoj

Općina Bilje

Mirovna grupa „Lopoč“

OSCE misija u Republici Hrvatskoj

Praćenje suđenja za ratne zločine

Quakers Peace and Service, Velika Britanija

Suočavanje s prošlošću

Raiffeisen banka

Mladi i volonterstvo

Švedsko ekumensko vijeće žena

Dodir nade

UNHCR

Pravna pomoć i savjetovanje

Veleposlanstvo SAD-a u Republici Hrvatskoj

Suočavanje s prošlošću
Nenasilna komunikacija i upravljanje sukobom

Zelena mreža Vojvodine

Kamp „Zelene staze“

Županija osječko-baranjska

Centar za mir

TIMOVI 2005. - 2006.

Zajedničke službe

centar-za-mir@centar-za-mir.hr

Izvršna direktorica: Branka Kaselj
Programska direktorica: Nikoleta Poljak
Tajnica: Jelena G. Zloić
Računovodstvo: Zvonko Kovačević

Pravna pomoć i savjetovalište

ljudska-prava@centar-za-mir.hr

Voditeljice: Ljiljana Božić Krstanović
Natalija Sarić
Pravnici savjetnici: Petar Pavlović
Milenko Stanić
Melanija Kopic
Branka Lučić
Suradnik: Angel Čabarkapa

Praćenje sudskih procesa za ratne zločine

monitoring@centar-za-mir.hr

Voditeljica: Katarina Kruhonja
Monitori - pravnici: Veselinka Kastratović
Mladen Stojanović
Suradnica: Ljiljana Bračun

Kultura nenasilja

eduka@centar-za-mir.hr

Voditeljica: Snježana Kovačević
Suradnice: Nena Arvaj
Sonja Stanić (medijacija@centar-za-mir.hr)

Izgradnja zajednice

izgradnja-zajednice@centar-za-mir.hr

Voditeljica: Ranka Jindra
Suradnici – mentori: Igor Đorđević
Vesna Lierman

Razvoj civilnog društva

Voditeljica Volonterskog centra: Lejla Šehić Relić
osvolonteri@osvolonteri.com

Suradnice: Tanja Vidaković Gal
Elvira Lončar Tumir

Zaklada lokalne zajednice

Branka Kaselj

Mreža za izgradnju mira

Nikolina Svalina